

Hoe kan de burger worden geactiveerd tot burgerparticipatie?

Een kwalitatieve analyse aan de hand van casestudy's

Auteur

Sandrine Vancraeynest

Promotor

Kim Van Hoorde

Opdrachtgever

Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Directie Lokale Integrale Veiligheid

Eindwerk tot het bekomen van de graad van
Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid

ACADEMIEJAAR 2014-2015

KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES STUDIEGEBIED SOCAAL – AGOGISCH WERK

Inhoud

Lijst tabellen, grafieken en figuren	4
Afkortingen	5
Dankwoord	6
1. Inleiding	7
1.1. Situering	7
1.2. Probleemstelling	7
1.3. Opbouw van het eindwerk.....	9
DEEL I Literatuuronderzoek	10
2. De case '1dagniet'	11
3. Begripsafbakening	13
3.1. Burger.....	13
3.2. Participatie.....	13
3.3. Burgerparticipatie	13
4. Participatieladder	15
5. Cruciale partners	18
5.1. Politie en burgerparticipatie	18
5.2. Lokale overheid en burgerparticipatie.....	20
5.3. Burgers en burgerparticipatie	20
6. Verloop van burgerparticipatie	22
7. Randvoorwaarden	24
7.1. Afwegen	24
7.2. Realistische verwachtingen	25
7.3. Diverse achtergronden	25
7.4. Communicatie	26
7.5. Groepsgebeuren	26
7.6. Loslaten	26
7.7. Participatie en samenwerking	27
7.8. Middelen.....	27
7.9. Continuïteit	28
7.10. Verwerking input	28
7.11. Conclusie	28
8. Besluit	30
DEEL II Empirisch onderzoek	32
9. Onderzoeksmethode	33
9.1. Kwalitatief onderzoek	33
9.2. Methode	33
9.3. Onderzoeksinstrument	33
10. Casestudy	34
10.1. Cases	36
10.1.1. Informeren	36
10.1.2. Raadplegen.....	38
10.1.3. Coproduceren.....	40

10.2.	Burgerparticipatie	42
10.2.1.	<i>Buurt aan de Beurt – Politiecafé</i>	42
10.2.2.	<i>ALERT – Feniks – BIN Lendeledede</i>	42
10.2.3.	<i>BIN Antwerpen</i>	42
10.3.	Activeren burger.....	43
10.3.1.	<i>Buurt aan de Beurt</i>	43
10.3.2.	<i>ALERT</i>	43
10.3.3.	<i>BIN Antwerpen</i>	44
10.3.4.	<i>Feniksacties – BIN Lendeledede</i>	44
10.3.5.	<i>Politiecafé</i>	45
10.3.6.	<i>Tussenpersonen</i>	45
10.3.7.	<i>Terugkoppeling</i>	46
10.4.	Succes- en faalfactoren / randvoorwaarden.....	46
10.4.1.	<i>Besparingen</i>	46
10.4.2.	<i>Sociale cohesie</i>	47
10.4.3.	<i>Samenwerking</i>	47
10.4.4.	<i>Houding en activering burger</i>	47
10.4.5.	<i>Terugkoppeling</i>	48
10.4.6.	<i>Interne communicatie</i>	49
10.4.7.	<i>Laattijdig contacteren</i>	49
10.4.8.	<i>Bespreekbaarheid woninginbraak</i>	49
10.4.9.	<i>Succes BIN</i>	50
10.4.10.	<i>Organisatie politiecafé</i>	51
10.5.	Betrokken actoren	51
10.5.1.	<i>Betrokken partners</i>	51
10.5.2.	<i>Mogelijke partners</i>	53
10.6.	Verworven resultaten	53
10.6.1.	<i>Samenwerking en resultaten meten</i>	53
10.6.2.	<i>Alertheid burger</i>	53
10.6.3.	<i>Verwerking resultaten</i>	54
11.	Besluit	55
DEEL III	Discussie en conclusie	57
12.	Conclusie	58
12.1.	Algemeen	58
12.2.	Kritische bedenkingen	60
12.3.	Slotwoord	61
DEEL IV	Instrument	63
13.	Checklist burgerparticipatie	64
14.	Bibliografie	72
15.	Bijlagen	1
15.1.	Bijlage 1: Tabel respondenten	2
15.2.	Bijlage 2: Half gestructureerd interviewschema	3
15.3.	Bijlage 3: Toepassing checklist	6

Lijst tabellen, grafieken en figuren

Figuren

Figuur 1:	Participatieladder van Arnstein	15
Figuur 2:	Participatieladder van Edelenhof en Monnikhof	16
Figuur 3:	Driehoek burger, middenveld en overheid.....	18
Figuur 4:	Gemeenschapsgerichte Politiezorg	19
Figuur 5:	Infokaart ALERT voor de burger	37

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht initiatiefnemers '1dagniet'	11
Tabel 2:	Participatieladder van Edelenbos en Monnikhof toegepast op de fasen van burgerparticipatie	23
Tabel 3:	Burgerparticipatiematrix van Tops en Ostaijen.....	35
Tabel 4:	Overzicht behandelde cases	35

Afkortingen

BIN	Buurtinformatienetwerk
DGJ	Algemene Directie van de Gerechtelijke Politie
GGPZ	Gemeenschapsgerichte Politiezorg
NVP	Nationaal Veiligheidsplan
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WGP	Wet op de Geïntegreerde Politie, gestructureerd op twee niveaus
ZVP	Zonaal Veiligheidsplan

Dankwoord

Graag zou ik een woord van dank richten aan alle personen die meegewerkt hebben aan het tot stand komen van deze bachelorproef.

In eerste instantie wil ik mijn promotor, Mw. Kim Van Hoorde, en opdrachtgeefster, Leen Cortebeek, bedanken voor hun hulp, advies, feedback, beschikbaarheid en ondersteuning tijdens de uitwerking van dit onderzoek.

Verder wil ik Mw. Caroline Neckebroek en Mw. Famke Deprins bedanken voor hun theoretische ondersteuning en inzichten. Ik zou ook volgende personen willen bedanken: Dhr. Barend De Reu (Coördinator 'Buurt aan de Beurt'), Mw. Anke Stakenborg (Commissaris Politie Leuven), Dhr. Jurgen Braeckmans (Korpschef Politiezone Grimbergen), Dhr. Rudy Fort (Commissaris Politie Oostende), Dhr. Wim Vanneste (Commissaris Politiezone VLAS) en Dhr. Guido Bennaerts (Gemandateerde Politiebeambte BIN Antwerpen) voor de kans om hen te interviewen. Hierdoor kreeg ik de nodige inzichten in de verschillende cases die geanalyseerd worden in dit onderzoek.

Tot slot wil ik iedereen uit mijn omgeving bedanken voor alle steun die zij mij gegeven hebben tijdens het schrijven van deze bachelorproef en tijdens mijn studies Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid.

1. Inleiding

1.1. Situering

Als studente Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid kreeg ik in mijn tweede en derde jaar de kans om respectievelijk mijn verkennings- en verdiepingsstage te voltooien bij de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Veiligheid en Preventie, Directie Lokale Integrale Veiligheid. Op de dienst Diefstal en Thematieken wordt gewerkt rond de aanpak en preventie van verschillende criminaliteitsfenomenen.

In het verlengde van deze stage kreeg ik de kans om, in opdracht van de dienst Diefstal en Thematieken, mijn bachelorproef te schrijven.

Tijdens mijn stage mocht ik de actiedag '1dagniet' van dichtbij volgen. Mijn stageopdracht bestond uit het uitvoeren van een evaluatie van deze actiedag. Hierbij werd gekeken welke aspecten men kan veranderen naar volgend jaar toe, om deze actiedag nog te optimaliseren en het draagvlak nog te vergroten.

Uit de resultaten van deze evaluatie konden we constateren dat weinig burgers zelf initiatief hadden ondernomen om acties te organiseren. Daaruit rees de vraag hoe de burger het best geactiveerd wordt en wie een belangrijke rol bij deze activering speelt. Deze bevindingen liggen aan de basis van het onderwerp voor deze bachelorproef, waarin burgerparticipatie een centrale plaats inneemt.

1.2. Probleemstelling

Het terugdringen van woninginbraken is zowel in het Nationaal Veiligheidsplan als in de Zonale Veiligheidsplannen een prioriteit.

Op 5 april 2015 meldde dhr. Eddy De Raedt, Directeur DGJ/DJB van de Federale Politie, in het VTM Nieuws dat het aantal woninginbraken in 2014 voor het eerst sinds 2007 een lichte daling kende. Volgens de politie is het beste tegengif voor inbrekers, een alerte burger. Mensen durven echter vaak niet bellen naar 101 omdat ze bang zijn voor een boete als er niets aan de hand is (Bryon, 2015).

In Nederland werd in 2013 een nationale actiedag georganiseerd om het aantal woninginbraken terug te dringen: '1dagniet'. Drie politiemensen organiseerden deze actiedag vanuit hun rol als burger. Er werd samen met wijkbewoners, wijkagenten, instellingen en overheden gestreefd naar een inbraakloze dag. Hierbij stond de bewustwording onder de burgers vergroten over het thema woninginbraak en bijdragen aan sociale verbindingen in de wijken centraal (www.1dagniet.nl).

Concreet moedigt '1dagniet' inwoners van Nederland aan om na te denken over positieve initiatieven die ze in of rond hun huis en omgeving kunnen organiseren die de kans op inbraak doen afnemen. Het is hiervoor noodzakelijk dat er veel aandacht is voor de actiedag om de burgers te informeren over het initiatief en hen te stimuleren tot deelname (www.1dagniet.nl).

In 2014 kwam de provincie Limburg met het idee om een soortgelijke actie te organiseren in België. Hierbij werden zowel de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken als de verschillende provincies betrokken. Resultaat: op 11 december 2014 organiseerde België, net als Nederland, een nationale actiedag tegen woninginbraken: '1dagniet' (FOD BiZa, 2014).

Het streefdoel van '1dagniet' betrof het bewustmaken van de burgers over wat ze zelf kunnen doen ter voorkoming van woninginbraak. Hierbij was het de bedoeling om de burger te activeren om zelf actie te ondernemen in de strijd tegen woninginbraak. Een daling van het aantal woninginbraken was één van de prioriteiten, maar dit was niet het hoofddoel. De bewustmaking van de burger primeerde. Vanuit de verschillende overheden werd getracht deze doelstelling te bereiken door op verschillende overheidsniveaus acties te organiseren om de burger te informeren en aan te zetten tot actie in het kader van de actiedag.

In België neemt de overheid de grootste verantwoordelijkheid in de strijd tegen inbraken, maar de burger speelt tevens een belangrijke rol. Het is in de eerste plaats de burger die zich bewust moet zijn van de rol die hij speelt in de aanpak van woninginbraak en van de eenvoudige maatregelen die hij kan nemen om deze te voorkomen.

De bevindingen van de evaluatie van de actiedag '1dagniet'¹ vormen het vertrekpunt van deze bachelorproef.

Het is voor de verschillende overheden moeilijk om een actie op te starten en te doen slagen als er geen medewerking is van de burger. Door onderzoek te doen naar burgerparticipatie willen we een antwoord vinden op de vraag hoe men de burger kan activeren om mee te werken aan soortgelijke acties.

Aan de hand van een kwalitatieve analyse van casestudy's van burgerparticipatieprojecten, al dan niet in de strijd tegen woninginbraak, proberen we de werking van burgerparticipatie in kaart te brengen.

De **hoofdvraag** van deze bachelorproef luidt: "Hoe kan de burger worden geactiveerd tot burgerparticipatie?".

Door onderstaande **deelvragen** te onderzoeken en te beantwoorden, zoeken we naar een antwoord op de hoofdvraag:

- Wat is burgerparticipatie?
- Welke actoren spelen een rol bij burgerparticipatie?
- Hoe verloopt burgerparticipatie op de meest optimale manier?
- Wat zijn de randvoorwaarden voor een goed verloop van burgerparticipatie?
- Welke succes- en faalfactoren ervaren burgerparticipatieprojecten?
- Welke resultaten levert burgerparticipatie op?

¹ Zie infra: 2. De case '1dagniet', pagina 11

1.3. Opbouw van het eindwerk

Deze bachelorproef bestaat uit vier delen. In het eerste deel voeren we een literatuuronderzoek om zo een algemeen beeld te schetsen omtrent burgerparticipatie.

Vooreerst verduidelijken we enkele belangrijke kernbegrippen, waarna we het begrip burgerparticipatie zelf beschrijven. Daarop volgt de omschrijving van een theoretisch model omtrent participatie. Hierna schetsen we een beeld van belangrijke actoren inzake burgerparticipatie en behandelen we de verschillende fasen in het verloop van burgerparticipatie. Tot slot beschrijven we enkele randvoorwaarden voor burgerparticipatie.

Het tweede deel van de bachelorproef bevat de resultaten van het praktijkonderzoek, dat bestaat uit een meervoudige casestudy. Hierbij zullen we werken met een aantal cases waarin burgerparticipatie gebruikt wordt inzake het veiligheidsbeleid en de strijd tegen woninginbraken. Hiervoor nemen we diepte-interviews af van betrokkenen bij burgerparticipatieprojecten. Aan de hand hiervan proberen we om een beeld te schetsen over hoe burgerparticipatie in de praktijk verloopt, welke faal- en succesfactoren worden ervaren, hoe de burger kan geactiveerd worden tot deelname, welke actoren een belangrijke rol spelen en welke resultaten de projecten opleveren.

Aan de hand van de resultaten uit het eerste en het tweede deel van de bachelorproef, komt het derde deel tot stand. Op een overzichtelijke en kritische manier formuleren we in dit deel de belangrijkste conclusies, die kunnen gebruikt worden bij komende edities van '1dagniet'. Eveneens voorzien we in dit deel ruimte voor persoonlijke meningen en bevindingen.

Tot slot werken we op basis van de conclusies uit het derde deel een praktijkinstrument uit. Dit is een checklist voor het gebruik van burgerparticipatie in de praktijk.

Deze bachelorproef werd uitgevoerd in opdracht van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Veiligheid en Preventie, Directie Lokale Integrale Veiligheid. De resultaten zullen zo goed mogelijk worden geïmplementeerd binnen de volgende edities van '1dagniet' om op deze manier de burgerparticipatie te verhogen. Verder zullen de bekomen resultaten bekend gemaakt worden door het verspreiden van dit onderzoek naar de lokale overheden via de nieuwsbrief de Prevue, maar ook specifiek naar de diefstalpreventieadviseurs via de Infoflash. Op deze manier worden de mensen op het terrein eveneens verder geïnformeerd over het stimuleren van burgerparticipatie.

DEEL I
Literatuuronderzoek

2. De case '1dagniet'

Zoals hierboven beschreven, vormen de resultaten van de evaluatie van de actiedag '1dagniet' de aanleiding van deze bachelorproef. Hieronder volgt een bespreking van '1dagniet' en geven we de belangrijkste bevindingen uit de evaluatie weer.

In 2013 werd door enkele burgers in Nederland het burgerinitiatief '1dagniet' opgestart, dat zich richtte op het terugdringen van het aantal woninginbraken en de burgers aanzette zelf maatregelen te nemen om woninginbraak te voorkomen. Er kon worden gesproken van een geslaagde eerste editie: zowel de dag zelf als de daaropvolgende periode was er een daling merkbaar van het aantal woninginbraken.

De provincie Limburg kwam in 2014 met het idee om een soortgelijke actiedag te organiseren in België. Het idee van een provinciale actiedag groeide uit tot een nationale actiedag waarbij zowel de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, de verschillende provincies als andere partners samenwerkten om op 11 december 2014 in België, net als in Nederland, een nationale actiedag tegen woninginbraken te organiseren: '1dagniet' (FOD BiZa, 2014).

De burgers bewustmaken over wat ze zelf kunnen doen ter voorkoming van woninginbraak is het streefdoel van '1dagniet'. De burgers activeren om zelf actie te ondernemen in de strijd tegen woninginbraak was één van de doelstellingen.

De evaluatie volgend op de actiedag maakte duidelijk dat weinig burgers zelf actie ondernomen hadden. In 312 van de 589 Belgische gemeenten werden acties ondernomen. Hierbij werden in totaal 347 initiatieven geregistreerd (Vancraeynest, 2015). Wanneer we deze initiatieven analyseren op initiatiefnemer, ontstaat volgend schema:

Initiatiefnemer	Burger	BIN	PZ	Stad /gemeente	Provincie	Beveiligingsfirma	Andere	Totaal
<i>Aantal</i>	18	46	133	92	13	33	12	347
<i>Procent</i>	5%	13%	38%	26%	4%	10%	3%	100%

Tabel 1: Overzicht initiatiefnemers '1dagniet'

De lokale politiezones namen de meeste initiatieven, namelijk 38%. Steden en gemeenten zorgden voor 26% van de initiatieven. Slechts 5% van de acties werd georganiseerd door burgers. 13% van de acties kwamen vanuit buurtinformatienetwerken (verder BIN), welke in essentie ook bestaan uit burgers. Uit de evaluatie konden we opmaken dat het doel om burgers zelf actie te laten ondernemen, niet bereikt was. Hierdoor was de actie niet minder geslaagd want de actiedag kreeg heel wat aandacht en kon een groot publiek bereiken (Vancraeynest, 2015).

Het betrekken van de burger en hen overtuigen om deel te nemen aan de actie, werd als moeilijkste deel van de actiedag ervaren. Naarmate de actiedag aan naambekendheid wint, wordt verwacht dat het activeren van de burgers zal vereenvoudigen. Als gevolg hiervan ontstond tijdens de evaluatie de vraag hoe men de burger het best kan activeren en wie een belangrijke rol speelt bij deze activering. Voor de eerste editie van de actiedag '1dagniet' in 2014 werden heel wat acties georganiseerd door de politie en lokale overheden. Deze actoren vormen immers een belangrijke brug naar de burgers toe en kennen vaak de mensen die actief zijn in de gemeente (Vancraeynest, 2015).

Bovenstaande bevindingen vormen de aanleiding van deze bachelorproef. Aangezien het moeilijk is om de burger te activeren tot het zelf ondernemen van actie, kan het een optie zijn om de burger te betrekken bij acties op lokaal niveau ter voorkoming van woninginbraak. Door de burger mee te laten participeren, moet hij niet zelf met het initiatief komen of alles alleen uitbouwen en ervaart hij de nodige ondersteuning van bovenaf.

3. Begripsafbakening

Vooraleer we overgegaan naar het onderzoek omtrent burgerparticipatie, is het belangrijk om enkele cruciale begrippen toe te lichten.

3.1. Burger

Een burger is een inwoner van een stad, die in het genot is van alle rechten die deze stad bezit (www.gtb.inl.nl). De eerste burger is de burgemeester. Iedere inwoner van een land is een burger (www.vandaele.nl).

3.2. Participatie

In de literatuur vinden we verschillende definities omtrent het begrip 'participatie' terug, afhankelijk van de sector waarop ze van toepassing zijn. Zo bestaat er een juridische, politicologische of bestuurskundige en psychologische of agogische definitie (Wiebusch & Moulijn, 2013).

Filip Derynck formuleert de volgende definitie voor participatie: "*Participatie is meer dan inspraak: het geeft ruimte aan engagementen in een organisatie of samenleving. Participatie is een leerproces tussen deelnemers, waarmee betrokkenheid, vertrouwen en draagvlak voor beslissingen wordt verkregen. Het gaat hierbij om open processen, waarin ruimte en tijd is voor het uitwisselen van meningen, bouwen aan gedeelde visies en acties (co-creatie), maar ook leren omgaan met verschillen*" (Steyaert, 2013, z.p.).

Doorheen deze bachelorproef zullen we bovenstaande betekenis gebruiken wanneer het over participatie gaat. Deze definitie is immers niet specifiek gerelateerd aan een welbepaalde sector, welke de andere definities wel zijn. Doordat ze de grootste lading dekt, wordt deze als meest toepasselijk gevonden.

3.3. Burgerparticipatie

Wanneer we onderzoek voeren naar burgerparticipatie, is het essentieel dat geweten is wat dit begrip omvat. In het verleden werd reeds heel wat geschreven over burgerparticipatie, waardoor diverse definities bestaan.

Doorheen deze bachelorproef verstaan we onder 'burgerparticipatie': "*Activiteiten die door de burger en/of door de overheid in samenwerking met de burger ondernomen worden om op gemeentelijk of meer wijkgebonden niveau, ongeacht de fase in het besluitvormingsproces, onveiligheid of onveiligheidsgevoelens (al dan niet gerelateerd aan een gebrek aan leefbaarheid) te verminderen*" (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007, p. 8-9).

Deze definitie is vrij recent en heeft, in tegenstelling tot de andere definities, aandacht voor het (on)veiligheidsaspect. Doordat hier expliciet nadruk wordt op gelegd, vormt

deze definitie van burgerparticipatie de basis van deze bachelorproef, aangezien burgerparticipatie in de strijd tegen woninginbraak hierin centraal staat.

Na het beschrijven van de centrale begrippen, lichten we in het volgend hoofdstuk de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof toe, waar de onderzoekers een onderscheid maken tussen verschillende niveaus van participatie.

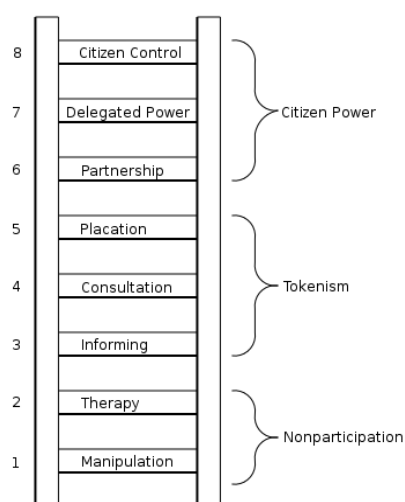
4. Participatieladder

In de literatuur zijn heel wat verschillende participatieladders terug te vinden. Een participatieladder zorgt voor een schematische weergave van de mate van interactief beleid (www.participatiewiki.be). In deze bachelorproef hebben we gekozen om de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof nader toe te lichten. Deze participatieladder is gebaseerd op de participatieladder van Arnstein. Om dit beter te kunnen situeren, bespreken we laatstgenoemde kort.

Sherry Arnstein publiceerde in 1969 een artikel met als titel: "A ladder of Citizen Participation". In dit artikel wou ze een antwoord op de vraag: *What is Citizen Participation?* (Arnstein, 1969). Om het begrip, dat volgens haar verwarrend was, grondiger te kunnen analyseren en de hierboven vermelde vraag te kunnen beantwoorden, stelde ze een typologie van acht niveaus van participatie op (Devos, 2006).

De centrale vraag bij participatie is volgens Arnstein of er al dan niet sprake is van een machtsverdeling waarbij diegenen die de macht bezitten, een deel hiervan afstaan aan de zogenaamde *have-nots*². Indien dit niet het geval is, is er volgens Arnstein sprake van een leeg participatieritueel waarbij de machtsverdeling gelijk blijft. Effectieve participatie kan enkel bestaan als de participant effectief de macht heeft om de resultaten van het beslissingproces te beïnvloeden (Devos, 2006).

Arnstein plaatst de acht categorieën van acties die vaak worden gezien als vormen van participatie op een ladder. Hoe lager de actie op de ladder geplaatst staat, hoe minder sprake er is van participatie. Deze participatieladder ziet er als volgt uit:

Bron: Arnstein, 1969

Figuur 1: Participatieladder van Arnstein

² De *have-nots* zijn de massa zonder macht

Volgens Arnstein zijn manipulatie en therapie vormen van non-participatie. Aan de basis van echte participatie kunnen verzoening, consultatie en informatie liggen. Dit zijn slechts vormen van symbolische participatie. We kunnen spreken van echte participatie of machtsherverdeling bij de drie hoogste treden van de ladder: partnerschap, gedelegeerde macht en burgerbestuur (Arnstein, 1969).

Aangezien het model van Arnstein dateert uit 1969, kunnen we stellen dat de concrete voorstelling van de ladder en de manier van formulering van de bevindingen enigszins verouderd zijn maar dit model blijft tot op vandaag politicologen inspireren. Op basis van deze participatieladder werden enkele varianten samengesteld of gehanteerd (Devos, 2006).

Edelenbos en Monnikhof stelden in 2001 het onderzoeksprogramma "*Proeftuinen van de lokale democratie*" op, dat een soortgelijke aanpassing van de oorspronkelijke participatieladder bevat. In het onderzoek geven Edelenbos en Monnikhof zelf aan dat het fundament van hun participatieladder dient gezocht te worden bij Arnstein (Devos, 2006).

Hieronder bespreken we de verschillende treden van deze ladder kort.

Bron: www.binnenladsbestuur.nl, 2009

Figuur 2: Participatieladder van Edelenbos en Monnikhof

Categorie 5 – meebeslissen: het bestuur laat de besluitvorming over een onderdeel van het beleid over aan de betrokkenen en staat hen bij door deze te adviseren. De politiek neemt de resultaten over, na eventuele beoordeling aan bepaalde voorwaarden (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Categorie 4 – coproduceren: in onderling overleg tussen de burgers en machthebbers, gebeurt de agendasetting en wordt samen naar een oplossing gezocht voor de geformuleerde problemen. De politiek engageert zich ertoe om oplossingen die op deze manier gevonden zijn, op te nemen in de finale besluitvorming (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Categorie 3 – adviseren: normaliter stellen de machtshebbers de agenda samen. Bij adviseren krijgen de betrokkenen de gelegenheid om zelf problemen aan te brengen, hun ideeën omtrent de agendapunten te formuleren en oplossingen in te brengen. Deze ideeën en suggesties moeten door de politiek een volwaardige rol krijgen in de

ontwikkeling van het beleid, maar hier kan nog van worden afgeweken bij de uiteindelijke besluitvorming (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Categorie 2 – raadplegen: op het niveau van raadplegen gebeurt de agendasetting in hoge mate door de machtshebbers. Deze zien de betrokkenen als volwaardige gesprekspartners en de resultaten uit de gesprekken kunnen mogelijke bouwstenen zijn voor het beleid. Hier verbindt de politiek zich er niet toe om daadwerkelijk rekening te houden met deze resultaten bij de uiteindelijke besluitvorming (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Categorie 1 – informeren: bij informeren bepalen de machtshebbers in hoge mate de agenda en houden ze de betrokkenen hier duidelijk van op de hoogte. Er bestaat geen mogelijkheid voor de betrokkenen om een input te leveren aan de beleidsontwikkeling (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

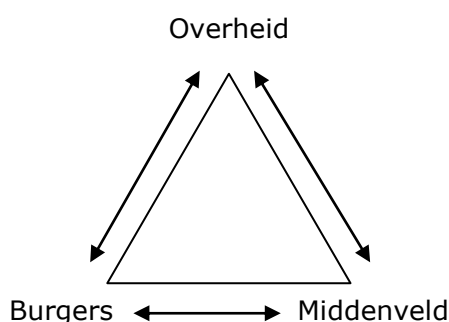
De niveaus van de participatieladder zijn op een zodanige manier geordend, dat wanneer de inbreng en betrokkenheid van de burgers toeneemt, de rol en invloed van het bestuur afneemt (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Algemeen stelt men in de literatuur dat niet alle sporten van de ladder kunnen worden betiteld als interactieve beleidsvorming. Hoe verder op de ladder, hoe meer naar boven, hoe interactiever de beleidsvorming is. De scheiding tussen wat ressorteert onder interactieve beleidsvorming en wat niet, verschilt van auteur tot auteur. Over het algemeen kunnen we stellen dat dit tussen adviseren en coproduceren ligt (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Doorheen deze bachelorproef maken we gebruik van de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof, omdat deze dateert uit 2001, in tegenstelling tot de participatieladder van Arnstein die uit 1969 dateert. Hierdoor kunnen we het model van Arnstein aanzien als verouderd. Verder is het model van Edelenbos en Monnikhof gebaseerd op het model van Arnstein, maar laat het de vormen van non-participatie weg, waar we in deze bachelorproef ook geen aandacht aan besteden.

5. Cruciale partners

In het proces van burgerparticipatie kunnen we iedereen zien als een partner. Deze partners bevinden zich binnen de driehoek burger, middenveld, overheid. Wanneer het gaat om primaire preventie denken we aan OCMW en opbouwwerk als partners uit het middenveld. Bij secundaire preventie kan het de preventiedienst en andere gemeentelijke organisaties betreffen. De lokale politie wordt betrokken als partner voor tertiaire preventie en de handhaving van orde en rust. Bij een burgerparticipatieproces moeten deze partners in een zo vroeg mogelijke fase betrokken worden, zodoende dat het draagvlak en de betrokkenheid groter wordt (VVSG, 2009).

Figuur 3: Driehoek burger, middenveld, overheid

Deze rollen hebben allen een belangrijke waarde, maar moeten met elkaar verbonden zijn zodat ze elkaar niet tegenwerken maar versterken. Het vooropstellen van een gemeenschappelijke doelstelling is daarbij belangrijk (VVSG, 2009).

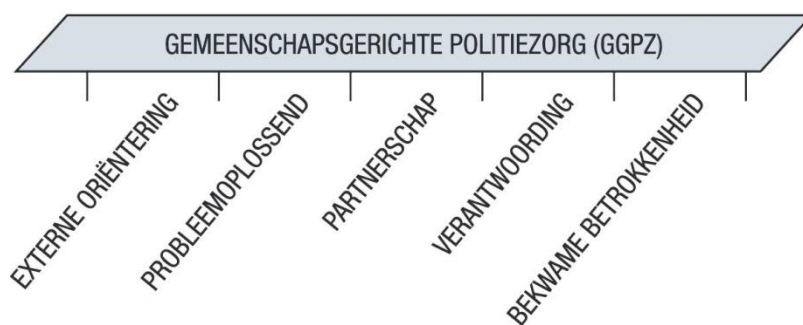
Hieronder zullen we verder ingaan op de rol van politie, lokale overheid en burger bij burgerparticipatie.

5.1. Politie en burgerparticipatie

Zoals we hierboven reeds vermeldden, is de politie een belangrijke partner in het participatieproces als het gaat om tertiaire preventie en handhaving van orde en rust. Hieronder geven we weer waarom politie een essentiële rol speelt bij burgerparticipatie in de strijd tegen woninginbraken, voortkomend uit het concept van Gemeenschapsgerichte Politiezorg (verder GGPZ).

De basisfilosofie uit de "Wet op de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus" bestaat uit GGPZ. Dit wil zeggen dat de politie dichter moet staan bij de burger en meer aandacht moet hebben voor datgene wat de burger bezig houdt. De politie moet samenwerken met alle andere partners die een rol spelen in het veiligheidsvraagstuk, in iedere schakel van de veiligheidsketen (Verzele, 2012).

GGPZ bestaat uit vijf pijlers. Hieronder bespreken we deze die betrekking hebben op burgerparticipatie.

Bron: www.jobpol.be, z.d.

Figuur 4: Gemeenschapsgerichte politiezorg

Externe Oriëntering is één van de peilers van GGPZ. Dit wil zeggen dat de politie middenin de samenleving zit en er niet tegenover staat. De politie kan slechts doeltreffend optreden door haar integratie, waardoor ze zich volledig en snel bewust is van wat heersend is betreffende veiligheid, criminaliteit en leefbaarheid in de samenleving. Politiewerk is een publieke dienstverlening voor elke bevolkingsgroep of gemeenschap. Bij het bepalen van prioriteiten wordt in het bijzonder rekening gehouden met de verwachtingen van deze groepen (Verzele, 2012; www.politie.be).

Deze pijler past binnen burgerparticipatie aangezien de politie een belangrijke rol kan spelen bij de ondersteuning van de burgers tijdens deze participatie. De politie moet geïntegreerd zijn in de samenleving vooraleer de burger de politie toelaat en er samenwerking kan ontstaan. Daarnaast is het belangrijk dat de politie de behoeften kent van de burgers, zodat men het burgerparticipatieproject hier kan op afstemmen.

Een volgende pijler is **partnerschap**. Deze verwijst naar het besef dat de politie niet alleen voor de zorg voor veiligheid en leefbaarheid verantwoordelijk is. Veiligheid is een issue van 'co-eigenaarschap', die een ketenbenadering vergt waar diverse partners de schakels van de ketting vormen in een geïntegreerde en integrale benadering. De zogenaamde 'onmisbare zeven' spelen, naast de politieorganisatie, een belangrijke rol: bevolking, bedrijven, organisaties, verenigingen en instellingen, openbaar bestuur, gerechtelijke en bestuurlijke overheden en media (Verzele, 2012; www.politie.be).

De regierol in het veiligheidsbeleid was vroeger weggelegd voor de politie. Binnen het discours van integrale veiligheid is dit niet langer aangewezen. Indicatief hiervoor zijn de 'identiteitscrisis' van de politie en het huidige kerntakendebat (De Pauw, 2012). Door het kerntakendebat is samenwerking essentieel inzake veiligheid, maar kunnen we eveneens de bedenking maken of het ondersteunen van de burger bij burgerparticipatie al dan niet tot deze kerntaken behoort.

Tot slot is er de pijler **bekwame betrokkenheid**. Dit wil zeggen dat er voor zowel politiemensen als voor diverse bevolkingsgroepen mogelijkheden gecreëerd moeten worden om samen problemen van leefbaarheid en veiligheid aan te pakken, veiligheid en zekerheid te creëren en diensten te verlenen (Verzele, 2012; www.politie.be).

Aangezien leefbaarheid en veiligheid niet enkel meer een zaak is van de politie, is het van belang om de burger hierbij te betrekken, wat kan gebeuren via burgerparticipatie.

5.2. Lokale overheid³ en burgerparticipatie

Naast politie speelt de lokale overheid een belangrijke rol inzake burgerparticipatie. De rol en de verplichtingen van deze actor bespreken we hieronder.

Burgers beschouwen veiligheid en leefbaarheid als een noodzakelijke voorwaarde voor het optimaal functioneren van de samenleving. De lokale overheid is verantwoordelijk voor een veilige en leefbare gemeente, waardoor de (stijgende) onveiligheid de legitimiteit van deze overheid kan aantasten. De burgemeester wordt vaak beschouwd als de regisseur van het gemeentelijk veiligheidsbeleid, aangezien deze de verantwoordelijke is van de bestuurlijke politie en van de maatschappelijke veiligheid in de gemeente (VVSG, 2009).

Iedere lokale overheid is tevens onderhevig aan enkele verplichte vormen van participatie. In het Gemeentedecreet van 2005 zijn verschillende artikels terug te vinden die betrekking hebben op participatie. Deze hebben allen als doel participatie van burgers mogelijk maken op lokaal niveau (www.vvsg.be).

In het Gemeentedecreet van 15 juli 2005 zijn de bepalingen omtrent inspraak en participatie opgenomen in artikel 197 tot en met artikel 220 (BS, 31 augustus 2005).

Het belangrijkste artikel is artikel 199:

"ART. 199.

De gemeenteraad neemt initiatieven om de betrokkenheid en de inspraak van de burgers of van de doelgroepen te verzekeren bij de beleidsvoorbereiding, bij de uitwerking van de gemeentelijke dienstverlening en bij de evaluatie ervan" (BS, 31 augustus 2005, p. 38181).

De artikels onder de titel "Participatie van de burger" bevatten vier maatregelen betreffende inspraak: de gemeentelijke volksraadpleging, adviesraden en overlegstructuren, klachtenbehandeling en verzoekschriften aan de gemeenteraad (www.vvsg.be).

5.3. Burgers en burgerparticipatie

Tot slot speelt de burger een essentiële rol bij burgerparticipatie want zonder burger kan geen 'burger'participatie plaatsvinden.

Het is belangrijk om mensen het nut van hun participatie aan het leefbaarheids- en veiligheidsbeleid te laten ervaren in hun onmiddellijke leefwereld. Hoe dichterbij hun eigen leefwereld, hoe directer en sneller ze de 'winst' van hun participatie kunnen gewaarworden (VVSG, 2009).

³ Doorheen dit onderzoek verstaan we onder 'lokale overheid' de gemeente en haar diensten. Een gemeente is binnen haar eigen grenzen verantwoordelijk voor een veelheid aan thema's die het belang van haar burgers moet dienen (www.vlaanderen.be). Op basis van de nieuwe Gemeentewet kunnen we vaststellen dat de burgemeester, die aan hoofd van de gemeente staat, verantwoordelijk is voor de veiligheid op het grondgebied van de gemeente (Verzele, 2012).

De traditionele rol van de burger als dienstafnemer verandert in het kader van burgerparticipatie in de rol van ervaringsdeskundige, aangezien de burgers hun buurt goed kennen. Burgers hebben een unieke plaats in het participatieproces, doordat zij het meeste betrokken zijn. Zij zijn de (mogelijke) slachtoffers van een falend beleid. In dit opzicht moeten burgers begrijpen dat ze zelf een onderdeel van de oplossing van het probleem zijn. Het is essentieel dat ze bereid zijn om hieraan mee te werken om zo tot oplossingen te komen (VVSG, 2009).

In dit hoofdstuk bespreken we enkele belangrijke actoren inzake burgerparticipatie. Deze bevinden zich allemaal binnen de driehoek burger, middenveld, overheid. Het belang van de lokale overheid werd toegelicht, evenals dat van de politie, die we kunnen plaatsen in het middenveld. Tot slot werd aandacht besteed aan de burger, aangezien zonder hem geen sprake kan zijn van burgerparticipatie. In het volgend hoofdstuk lichten we het (ideale) verloop van burgerparticipatie toe.

6. Verloop van burgerparticipatie

Hieronder bespreken we een mogelijke fasering van burgerparticipatie. Deze is oorspronkelijk ontwikkeld met het oog op het grote belang van burgerbetrokkenheid bij zowel probleemgerichte politiezorg, informatiegestuurde politiezorg en Gemeenschapsgerichte Politiezorg⁴ (Versteegh, van der Plas & Nieuwstraten, 2010). Dit wil echter niet zeggen dat deze fasering niet buiten de politionele context, zoals door (lokale) overheden, kan worden gehanteerd.

Bij burgerparticipatie kunnen we een onderscheid maken tussen vier verschillende fases die opeenvolgend moeten worden doorlopen, namelijk:

- informeren;
- adviseren;
- consulteren;
- meedoen.

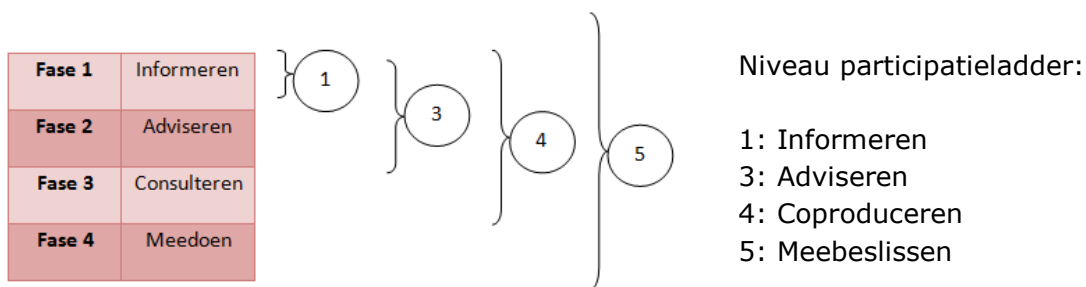
Een eerste belangrijk aspect van burgerparticipatie is het **informeren** van burgers over zowel positieve als negatieve ontwikkelingen op gebied van (lokale) veiligheid. Burgers ontleen vaak hun beeld over veiligheid aan de media of aan verhalen van anderen. Voor een meer realistisch beeld van veiligheid en een kleiner onveiligheidsgevoel, is een goede en transparante publieke informatievoorziening noodzakelijk. Eveneens is het belangrijk dat burgers gelijkwaardigheid ervaren in hun contact met de politie en dat dit leidt tot zichtbare actie. Deze 'wederkerigheid' zorgt voor een sterke bijdrage aan het vertrouwen in de politie (Versteegh, van der Plas & Nieuwstraten, 2010).

In een tweede fase **adviseert** de politie de burger over hoe onveiligheid kan worden voorkomen. Bij **consulteren** gaat het om het medezeggenschap van burgers bij (lokale) prioriteitskeuzes, waarbij gewaakt moet worden voor te hoge verwachtingen (Versteegh, van der Plas & Nieuwstraten, 2010).

In de laatste fase, **meedoen**, draait het naast het op vrijwillige basis meewerken met de politie voornamelijk over de eigen rol van de burgers op het vlak van toezicht en preventie bij opsporing, met als doelstelling het vergroten van de pakkans door meer 'heterdaadkracht' (Versteegh, van der Plas & Nieuwstraten, 2010).

Wanneer we de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof toepassen op de bovenvermelde fases van burgerparticipatie, bekomen we volgend schema:

⁴ zie supra: 5.1. Politie en burgerparticipatie, pagina 18

Tabel 2: Participatieladder van Edelenbos en Monnikhof toegepast op de fasen van burgerparticipatie

Hieruit concluderen we dat hoe verder men zich bevindt in het verloop van burgerparticipatie, hoe hoger men zich bevindt op de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof en hoe meer sprake er is van participatie.

In ideale omstandigheden doorloopt een burgerparticipatieproject achtereenvolgens vier fasen, waarin de burger wordt geïnformeerd, geadviseerd, geconsulteerd en tot slot mee doet.

In het volgend hoofdstuk staan de randvoorwaarden voor burgerparticipatie centraal.

7. Randvoorwaarden

Om een burgerparticipatieproject te doen slagen, zijn enkele factoren van essentieel belang. Hieronder worden enkele van deze voorwaarden opgelijst en toegelicht.

7.1. Afwegen

Het is belangrijk om vooraf af te wegen waarom, waarover, wanneer, met wie en hoe de participatie zal verlopen. Niet alle beleidsonderwerpen lenen zich voor het gebruik van burgerparticipatie. De initiatiefnemer moet enkele centrale vragen stellen vooraleer wordt overgegaan tot burgerparticipatie (Vanreppelen, 2011):

- Wat is de relatie tussen de burgers en het beleidsonderwerp? Zijn de burgers belanghebbenden of ervaringsdeskundigen over dit onderwerp?
- Is de beleidsruimte groot genoeg om inbreng van burgers mogelijk te maken?
- Leent het probleem zich tot participatie?
- Waarom, voor wie en wanneer wordt participatie georganiseerd?
- Welk participatieniveau⁵ is het meest geschikt?
- Welke methodiek is het meest geschikt? Deze kan op basis van voorgaande vragen gekozen worden (Vanreppelen, 2011).

Er zijn verschillende zaken aangaande de context die er voor kunnen zorgen dat een burgerparticipatieproject goed of minder goed werkt. Vooreerst werken projecten vaak beter indien het om een 'geschikte' problematiek gaat. Pröpper en Steenbeek verstaan hieronder: "*een problematiek die*

- *voldoende tijd laat om het onderwerp te bespreken;*
- *belangrijk is;*
- *hanteerbaar is;*
 - *het probleem kan worden afgebakend van andere problemen,*
 - *is voldoende in de tijd af te bakenen,*
 - *is niet zodanig gepolitiseerd dat participatie problematisch is,*
 - *is niet te technisch;*
- *nog niet is uitgekristalliseerd: de beste beleidsaanpak is nog niet gekend;*
- *geen geheimhouding vereist"* (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007, p.35).

Burgers zullen meer participeren bij projecten die ontstaan vanuit een nood op het terrein, indien het gaat over een acuut probleem of over een probleem die hen direct raakt. Kanttekening hierbij is dat (angst voor) criminaliteit en slachtofferschap het geloof kunnen aantasten dat problemen lokaal kunnen worden weggewerkt (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

⁵ Met participatieniveau bedoelen we de trede op de participatieladder.

Bij participatieprocessen kan sociaal kapitaal, zoals contacten met burens en buurtorganisaties, een belangrijke rol spelen. Sterke banden met de buurt, zich deel voelen van deze buurt en hier verantwoordelijkheid voor voelen, zorgen voor meer en snellere participatie (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

Leggen we de focus op de buurt, dan blijkt dat er meer sprake is van participatie indien er een hoog risico op criminaliteit aanwezig is. Als verklaring wordt een gebrek aan sociale cohesie en sociale controle naar voor geschoven. Indien private netwerken ontbreken, zullen burgers hun toevlucht zoeken tot andere initiatieven. Verder vindt meer participatie plaats in buurten waar de politie persoonlijke contacten onderhoudt met de burgers. Daarnaast is participatie niet gelijkmatig verspreid over de bevolking aangezien vooral buurten met etnische en economische homogeniteit veel initiatieven ondernemen (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

Burgers mogen door het opzetten van burgerparticipatieprojecten niet de indruk krijgen dat ze zelf moeten instaan voor hun veiligheid, in plaats van de politie (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

Wanneer een burgerparticipatieproject wil slagen, is het belangrijk om te kiezen voor de juiste methode en deze correct uit te voeren. Enkele oorzaken voor het niet slagen van burgerparticipatie zijn dat de initiatiefnemers: de foute methode kiezen, overal dezelfde methode gebruiken zonder aandacht te hebben voor specifieke noden, te sterk bezig zijn met representativiteit of geen overeenstemming voorzien tussen de doelstellingen, strategie en werkwijze (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

7.2. Realistische verwachtingen

Het is belangrijk dat wanneer burgers zich engageren voor een participatie-initiatief snel duidelijk is wat precies van hen verwacht wordt. Daarom is het noodzakelijk om realistische verwachtingen te creëren voor de deelnemers. Dit kan praktische zaken betreffen zoals hoeveel tijd er wordt geïnvesteerd als deelnemer, of de onkosten al dan niet vergoed worden of hoeveel vergaderingen zullen plaatsvinden. Deze verwachtingen voorkomen onderschatting of ontgoocheling van het engagement (Vanreppelen, 2011).

7.3. Diverse achtergronden

De representativiteit van bewoners is belangrijk bij burgerparticipatie. Vaak stelt men vast dat enkel de mondige burgers worden bereikt. Allochtonen en jongeren zijn vaak ondervertegenwoordigd en sociaal zwakkeren kennen een grote drempelvrees. Burgers worden voornamelijk uitgenodigd via een algemene oproep in de lokale media of een gemeentelijk tijdschrift. Doordat dit onpersoonlijk is, verdwijnt deze oproep tussen alle andere oproepen (VVSG, 2009).

Er zijn heel wat voordelen verbonden aan een divers samengestelde participatiegroep. Vooreerst zorgt dit voor diverse ervaringen, inzichten en perspectieven. Dit verrijkt het beleid en de discussie met meer en betere standpunten. 'Meer' doordat de overwegingen en meningen van een grote groep afkomstig zijn en 'beter' doordat de argumenten gevormd worden in confrontatie en uitwisseling uit diverse invalshoeken

en kennisdomeinen. Verder bouwen op elkaars argumenten zorgt voor vernieuwende ideeën en oplossingen (Vanreppelen, 2011).

Door deze burgers samen over het onderwerp te laten debatteren, krijgen ze zicht op elkaars standpunt en kunnen ze op die manier tot gemeenschappelijke beslissingen komen. Soms kan een constructieve houding worden uitgelokt door mensen te betrekken die vanuit een divers perspectief naar het onderwerp kijken, dit is onmogelijk met enkel gelijkgezinden. Deze visies verdienen allemaal dezelfde aandacht. Indien ze niet weerhouden worden, kunnen ze de discussie en het advies verrijken. De participanten moeten duidelijk aangeven welke keuze ze uiteindelijk prefereren en waarom (Vanreppelen, 2011).

7.4. Communicatie

De sleutel tot participatie bestaat uit duidelijke communicatie naar de deelnemers van het participatie-initiatief. De motivatie van deelnemers kan toenemen door hen zicht te geven op de weg die hun input aflegt (Vanreppelen, 2011).

In het ideale scenario worden burgers reeds bij aanvang betrokken bij de communicatie, dit geeft een project meer kans op slagen. Hier moet de initiatiefnemer reeds duidelijkheid geven over het bestaan en het waarom van het project, de doelstellingen, de werking van de procedures, de rol en inbreng van de betrokkenen, het gevolg dat wordt gegeven aan de input van de burgers en wie de rol van begeleider op zich zal nemen. Het is noodzakelijk dat ieders rol duidelijk is omschreven (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007; Vanreppelen, 2011).

Op het einde van het project moet er aandacht zijn voor terugkoppeling van de uiteindelijke resultaten, eveneens wanneer geen gevolg wordt gegeven aan het advies van de deelnemers. Wanneer burgers merken dat hun participatie effectief is, zullen ze zich sneller engageren. Deze terugkoppeling moet gericht zijn naar de bredere bevolking, via verschillende kanalen (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007; Vanreppelen, 2011).

7.5. Groepsgebeuren

We kunnen participatie zien als een groepsgebeuren waardoor het belangrijk is om te investeren in een vertrouwde en veilige sfeer tussen de participanten. Er moet voldoende tijd en aandacht worden voorzien voor de informele contacten, zodoende dat de participanten elkaar leren kennen (Vanreppelen, 2011).

Bij de keuze van participatiemethodiek en de uitvoering van het participatietraject moeten de verschillende noden van de participanten voldoende aandacht krijgen. Twee belangrijke voorwaarden in dit proces zijn laagdrempeligheid en vertrouwen (Vanreppelen, 2011).

7.6. Loslaten

Er zal steeds een spanningsveld bestaan tussen wat het lokaal bestuur wil en wat de deelnemers vertellen. De deelnemers moeten voldoende ruimte krijgen, zodat ze hun

bijdrage kunnen leveren en zich zo mede-eigenaar van het proces kunnen voelen (Vanreppelen, 2011).

De burgers moeten ondersteuning krijgen om het participatieproces in eigen handen te nemen en het initiatief moet aan hen durven gegeven worden. Er is steeds een goede voorbereiding nodig, om beter in te spelen op de inbreng van de groep (Vanreppelen, 2011).

Het is belangrijk dat de lokale overheid projecten ondersteunt en de nodige ruimte geeft. Hierbij maken we een onderscheid tussen verschillende aspecten:

- Beleidsruimte: de lokale overheid wil fundamentele invloed afstaan. De inhoud van het beleid staat nog niet vast, zodat andere partijen actief kunnen participeren en dit kunnen beïnvloeden;
- Participatiecultuur: politici en ambtenaren creëren openheid tegenover participatie;
- Transparantie en eenvoud: de lokale overheid zorgt voor een transparant proces, zodat de betrokken partijen de zaken kunnen volgen;
- Autonomie: de burger behoudt het initiatief. Ambtenaren hebben immers de neiging om goede initiatieven zelf uit te voeren of over te nemen;
- Ondersteuning: de lokale overheid zorgt voor ondersteuning van het project op verschillende vlakken en voorziet in een opvolgingsmechanisme (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

7.7. Participatie en samenwerking

Burgerparticipatie vergt engagement van alle betrokkenen. Burgers moeten er tijd en energie in investeren en op het bestuursniveau moeten alle niveaus van de betrokken organisatie het betrekken van de burgers bij het beleid dragen en moeten ze het eens zijn met de doelstellingen. Enkel zo kan werkelijk iets verwezenlijkt worden met de resultaten (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

Bij de uitvoering van het project moet aandacht zijn voor een integrale aanpak: de juiste partijen moeten worden betrokken, een partnerschap vormen en een gezamenlijke visie ontwikkelen. Elke partij heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en het project werkt op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Zowel burgers als politie en gemeenten moeten serieus worden genomen (Brans, Maesschalck & Gelders & 2007).

7.8. Middelen

Voor het slagen van een burgerparticipatieproject is er nood aan voldoende personele capaciteit en middelen, zoals infrastructuur, geld, ondersteuning, ... Belangrijk hierbij is dat middelen spoedig beschikbaar zijn. Het vlot verloop van een project kan soms hinder ervaren door bureaucratische procedures (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

7.9. Continuïteit

Continuïteit is eveneens een belangrijk aspect voor het slagen van burgerparticipatieprojecten. Reeds bij aanvang is het belangrijk om het concrete project te overstijgen en te denken op lange termijn (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

Een succesvol buurtinformatienetwerk kan zichzelf kapotmaken; wanneer na een plotse toename van criminaliteit geen problemen meer aanwezig zijn, daalt de aandacht van de bewoners snel. Echter, bij bepaalde projecten is het geen probleem om na verloop van tijd ophouden te bestaan, bijvoorbeeld wanneer het probleem opgelost is dat aan de basis van het project lag (Brans, Maesschalck & Gelders, 2007).

7.10. Verwerking input

Afhankelijk van het niveau van participatie⁶ verloopt het betrekken van de burger op een andere wijze en zullen de besturen op een verschillende manier omgaan met de verkregen input.

Op het niveau van 'meebeslissen' laat het bestuur de besluitvorming over een onderdeel van het beleid over aan de burgers. Bij 'coproduceren' wordt er door overleg tussen de burgers en machtshebbers samen naar oplossingen gezocht (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Burgers kunnen op het niveau van 'adviseren' problemen aanbrengen, ideeën formuleren en oplossingen inbrengen. Deze hebben een volwaardige rol bij de ontwikkeling van het beleid, maar hier kan men van afwijken bij de uiteindelijke besluitvorming. Bij 'raadplegen' worden de burgers gezien als volwaardige gesprekspartners en de resultaten van het gesprek worden gebruikt als bouwstenen van het beleid. Men moet echter geen rekening houden met deze resultaten in de besluitvorming (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

Tot slot krijgt de burger bij 'informereren' geen mogelijkheid om input te leveren voor de besluitvorming, hij wordt enkel geïnformeerd over het beleid (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

7.11. Conclusie

Wanneer een burgerparticipatieproject van start gaat, moeten enkele randvoorwaarden vervuld worden. Vooreerst moet de initiatiefnemer nagaan of het onderwerp geschikt is voor burgerparticipatie, dit vergroot namelijk de kans op deelname, evenals de aanwezigheid van sociaal kapitaal, sterke banden met de buurt en een hoge kans op slachtofferschap. Indien een problematiek geschikt is voor burgerparticipatie, moet men de juiste methodiek toepassen. Deze moet aangepast zijn aan de noden van de burger. Bij burgerparticipatie speelt de representativiteit van de bewoners een belangrijker rol. Wanneer hier echter te veel aandacht aan wordt

⁶ Zie supra: 4. Participatieladder, pagina 15

besteed, kan dit leiden tot het niet slagen van een project. Voor het verkrijgen van representativiteit, is persoonlijke communicatie belangrijk. Hiernaast speelt communicatie doorheen het volledig project een cruciale rol. Bij aanvang van het project moet duidelijke communicatie zijn omtrent het bestaan, het waarom en de doelstellingen van het project, de gehanteerde procedures en de rol en inbreng van de betrokkenen. Essentieel is de terugkoppeling die op het einde van het project dient te gebeuren, zowel naar de betrokkenen als naar de brede bevolking.

Burgerparticipatie is een groepsgebeuren, waarbij aandacht moet zijn voor het creëren van een vertrouwde omgeving. Wanneer deze groep uit diverse deelnemers bestaat, kunnen diverse inzichten ontstaan, die leiden tot meer en betere opvattingen. Op basis hiervan moeten de betrokkenen een gemeenschappelijke visie ontwikkelen. Burgerparticipatie vraagt immers een engagement van iedere betrokkene. De juiste mensen moeten betrokken worden en een partnerschap vormen. Om hiertoe te komen moeten er realistische verwachtingen en voldoende middelen aanwezig zijn.

Tot slot moeten de initiatiefnemers denken op lange termijn en moeten de deelnemers voldoende ruimte krijgen om input te leveren, ook al is er een verschil tussen de visie van de lokale overheid en de voorstellen van de deelnemers.

8. Besluit

Op 11 december 2014 vond in België de eerste editie van de actiedag '1dagniet', de nationale actiedag tegen woninginbraak, plaats. Één van de doelstellingen was de burgers bewustmaken over wat ze zelf kunnen doen ter voorkoming van woninginbraak. Uit de evaluatie van deze actiedag bleek dat weinig burgers zelf initiatief hadden ondernomen tot het organiseren van acties. Deze bevindingen vormden de aanleiding tot dit onderzoek over hoe de burger kan geactiveerd worden tot burgerparticipatie.

Uit de begripsafbakening blijkt dat participatie en burgerparticipatie heel wat invullingen kennen. Voor dit onderzoek kiezen we voor participatie de definitie van Filip Derynck, aangezien deze geen betrekking heeft op een bepaalde sector. De kerngedachte hierbij is dat participatie ruimte geeft aan engagementen en een leerproces is tussen deelnemers. Voor burgerparticipatie kiezen we daarentegen voor een definitie die specifiek betrekking heeft op het (on)veiligheidsaspect. Het gaat hier om activiteiten door de burger en/of de overheid om op lokaal niveau de onveiligheid(gevoelens) te verminderen.

Om op een schematische wijze de mate van interactief beleid weer te geven, maken we gebruik van de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof. Deze maken onderscheid tussen vijf niveaus van participatie: meebeslissen, coproduceren, adviseren, raadplegen en informeren. Hoe hoger het niveau op de ladder (meebeslissen), hoe interactiever de beleidsvorming, hoe groter de inbreng van de burger is en hoe lager de invloed van het bestuur.

Heel wat actoren spelen een belangrijke rol bij het tot stand komen van burgerparticipatie. Binnen het concept van GGPZ zorgen de pijlers externe oriëntering, partnerschap en bekwame betrokkenheid er voor dat politie een belangrijke partner is. Het heersende kerntakendebat zorgt er echter voor dat de regierol die de politie vroeger had in het veiligheidsbeleid, niet langer aangewezen is. De lokale overheid wordt aanzien als de verantwoordelijke voor een veilige en leefbare gemeente. Deze lokale overheid is onderhevig aan enkele verplichte vormen van participatie die vastgelegd zijn in het Gemeentedecreet. Tot slot speelt ook de burger een belangrijke rol, aangezien zonder deze geen sprake kan zijn van 'burger'participatie. De traditionele rol van de burger als dienstafnemer wijzigt in het kader van burgerparticipatie naar deze van ervaringsdeskundige, aangezien hij zijn buurt goed kent en hier dichtst bij betrokken is.

Het ideale burgerparticipatieproject doorloopt vier opeenvolgende fasen waarin de burger achtereenvolgens wordt geïnformeerd, geadviseerd, geconsulteerd en tot slot deelneemt.

In het laatste deel van deze literatuurstudie staan enkele randvoorwaarden centraal die belangrijk zijn voor het slagen van een burgerparticipatieproject. Vooreerst moet de initiatiefnemer nagaan of het probleem geschikt is voor burgerparticipatie. Om onderschatting en ontgoocheling te voorkomen, moeten vooral realistische

verwachtingen aanwezig zijn. Een diverse groep is belangrijk, doordat diverse deelnemers, diverse ervaringen en inzichten hebben, wat zorgt voor meer en betere ideeën en oplossingen. Deze inzichten verdienen allen dezelfde aandacht en kunnen de discussie verrijken.

Communicatie is een cruciale factor voor het slagen van burgerparticipatie. Deze communicatie moet via verschillende kanalen naar de brede bevolking gebeuren. Bij aanvang moet er duidelijkheid zijn over het verloop en de inhoud van het project en op het einde moet er terugkoppeling zijn van de resultaten. Burgers zullen zich sneller engageren indien ze merken dat hun participatie iets oplevert. Doordat participatie een groepsgebeuren is, moeten initiatiefnemers investeren in een veilige en vertrouwelijke sfeer tussen de deelnemers en aandacht hebben voor hun noden.

Er is echter steeds een spanningsveld tussen de wil van de lokale besturen en de input van de burger. Eerstgenoemde moet voldoende ruimte en initiatief geven aan de burger. Verder moeten voldoende middelen voor handen zijn. De verwerking van de input tot slot is afhankelijk van het niveau van participatie.

Door middel van deze literatuurstudie bieden we reeds een antwoord op enkele deelvragen van deze bachelorproef. We bespraken het begrip burgerparticipatie en gaven weer welke actoren een rol spelen in dit geheel. Verder beschreven we hoe burgerparticipatie op de meest optimale manier verloopt en gaven we een antwoord op de vraag aan welke randvoorwaarden moet voldaan worden voor een goed burgerparticipatieproject.

DEEL II
Empirisch onderzoek

9. Onderzoeksmethode

Voor het empirisch onderzoek zullen we gebruik maken van casestudy's. Hierbij onderzoeken we verschillende cases. Een casestudy veronderstelt onderzoek aan de hand van verschillende instrumenten (Fischer & Julsing, 2009). Voor dit onderzoek kiezen we om diepte-interviews af te nemen.

9.1. Kwalitatief onderzoek

Door gebruik te maken van kwalitatief onderzoek, kan diep op de materie worden ingegaan. Het doorgronden van attitudes en achterliggende oorzaken staat hier centraal. Dit soort onderzoek biedt bovendien aandacht aan het in kaart brengen van wensen, behoeften, verwachtingen en toekomstige ontwikkelingen. Nadeel van dit soort onderzoek is dat het heel wat tijd kost per respondent om de gegevens te verzamelen. Een groot aantal respondenten onderzoeken is hierdoor vaak moeilijk. Via dit soort onderzoek kunnen niettemin heel wat gegevens, ideeën, aandachtspunten,... gegenereerd worden, maar het is minder betrouwbaar (Fischer & Julsing, 2009).

9.2. Methode

De kwalitatieve methode waarvan we gebruik maken in dit onderzoek om de cases te analyseren, zijn diepte-interviews. Deze diepte-interviews nemen we af van relevante actoren op het vlak van burgerparticipatie (bijlage 1).

Bij een diepte-interview vindt een gesprek plaats tussen de interviewer en één respondent. Hierbij wordt een licht gestructureerde vragenlijst gehanteerd. Conclusies uit diepte-interviews mogen niet gegeneraliseerd worden voor de onderzoeksdoelgroep, maar door deze af te nemen van betrokken actoren en interessante partners kunnen gedachten en ideeën worden uitgediept en kan verder worden ingegaan op bepaalde aspecten (Fischer & Julsing, 2009).

9.3. Onderzoeksinstrument

Bij de diepte-interviews zullen we gebruikmaken van halfgestructureerde interviews (bijlage 2). Hierbij liggen de onderwerpen van het interview en de startvraag vast, (Fischer & Julsing, 2009). Deze zorgen er voor dat er een zekere leidraad aanwezig is die de basis zal vormen voor het interview. Doordat er reeds voorkennis aanwezig is omtrent het onderwerp door het uitvoeren van de literatuurstudie, kiezen we voor halfgestructureerde interviews. Het is de bedoeling om door het afnemen van de interviews meer informatie te verkrijgen aangaande het onderwerp en de kennis hierover te verscherpen. De reeds verworven kennis is echter onvoldoende om een volledig gestructureerd interview te houden.

10. Casestudy

Zoals we hierboven aanhaalden, maken we voor het empirisch onderzoek gebruik van casestudy's. Voor dit onderzoek werden zes cases gezocht die gebruikmaken van burgerparticipatie.

De cases die we voor dit onderzoek gebruiken, zijn:

- Buurt aan de Beurt – Stad Antwerpen;
- ALERT-campagne – Politie Leuven;
- Feniksacties – Politie Grimbergen;
- Politiecafé – Politie Oostende;
- BIN Lendelede;
- BIN Antwerpen.

We kiezen ervoor om twee BIN's te bespreken waardoor het mogelijk is om de werking van een BIN in een stad en in een kleinere gemeente te vergelijken.

Het selecteren van cases is gelijklopend met het trekken van een steekproef in extensief onderzoek. Onze steekproef betreft burgerparticipatieprojecten. Bij de selectie hebben we gekozen voor informatieve cases, waarvan we veronderstelden dat ze voldoende informatie over het onderwerp zouden bieden (Swanborn, 2013).

Deze cases zijn geselecteerd door research te doen naar projecten waar men gebruikmaakt van burgerparticipatie. We hebben gekozen om cases te gebruiken die niet allemaal op dezelfde manier werken, zodat we verschillende inzichten kunnen verkrijgen. Doordat er in België maar in beperkte mate gebruik wordt gemaakt van burgerparticipatie, was het vinden van cases geen evidentie.

We zijn er ons van bewust dat de resultaten die voortkomen uit de casestudy's niet veralgemeenbaar zijn. Dit komt door het beperkte aantal cases die we analyseren. Wat werkt bij het ene project, werkt daarom niet steeds in een ander project (Swanborn, 2013). Het gebruik van burgerparticipatie moet steeds worden afgewogen ten opzichte van de doelstellingen.

Een casestudy zorgt voor het verkrijgen van concrete, praktische en contextafhankelijk informatie (www.ritskedankert.nl). Daarnaast kan er diep worden ingegaan op de cases en kan dit zorgen voor het genereren van nieuwe ideeën, wat vervolgens kan leiden tot aanbevelingen (www.scriptie.nl).

Hieronder delen we de cases in aan de hand van de burgerparticipatiematrix van Tops en Ostaaijen (Gemeente Rotterdam, 2006).

Deze matrix bevat een productie- en perceptiekant. Aan de productie kant dragen bewoners zelf bij aan het vergroten van de veiligheid. Hier maken we een onderscheid tussen de bijdrage als individu, samen met andere bewoners en samen met de overheid. Aan de perceptiekant staat de manier waarop bewoners veiligheid ervaren centraal. Hier onderscheiden we activiteiten op het gebied van veiligheid, sociale cohesie en beeldvorming (Gemeente Rotterdam, 2006).

Visueel ziet dit er als volgt uit:

	Veiligheid	Sociale cohesie	Beeldvorming
Overheidsactiviteiten	<p>1. Overheidsplannen om veiligheid te vergroten</p> <p><i>Bijv. inspraak bij wijkveiligheids-actieprogramma's</i></p>	<p>2. Overheidsacties om sociale cohesie te vergroten</p> <p><i>Bijv. publieke overheidsdebatten rondom de Islam</i></p>	<p>3. Berichtgeving van de overheid om de veiligheidsperceptie te beïnvloeden</p> <p><i>Bijv. campagne over behaalde veiligheids-cijfers</i></p>
Sociale verbanden	<p>4. Bewoners versterken gezamenlijk hun veiligheid</p> <p><i>Bijv. door een nachtpatrouille met andere bewoners</i></p>	<p>VITALE COALITIE</p> <p>5. Gemeenschappelijke actie van bewoners ter bevordering van sociale cohesie en veiligheid</p>	<p>6. Bewoners beïnvloeden elkaar rondom bepaalde thema's of gebeurtenissen, al dan niet via media</p> <p><i>Bijv. door met buurtgenoten te praten over lokale incidenten</i></p>
Individuele burgers	<p>7. Bewoners verbeteren hun eigen veiligheid</p> <p><i>Bijv. door een extra slot op de deur te maken</i></p>	<p>8. Bewoners stemmen hun gedrag beter op elkaar af</p> <p><i>Bijv. door burens met respect te behandelen</i></p>	<p>9. Bewoners worden beïnvloed door wat zij zelf horen of zien, via media of andere bewoners</p> <p><i>Bijv. door het kijken naar het tv-programma Veilig</i></p>

Bron: Gemeente Rotterdam, 2006

Tabel 3: Burgerparticipatiematrix van Tops en Ostaijen

De cases die in dit onderzoek aan bod komen, kunnen we, op één uitzondering na, situeren in de eerste cel van de matrix, namelijk: 'overheidsactiviteiten om veiligheid te vergroten'. Hierbij doen bewoners mee aan initiatieven van de overheid die gericht zijn op de vergroting van veiligheid, het gaat hier om de klassieke inspraak of participatie (Gemeente Rotterdam, 2006). Een laatste case kunnen we plaatsen binnen 'overheidsactiviteiten gericht op sociale cohesie'.

Binnen de cellen uit de matrix maken we nog een onderscheid tussen de verschillende treden van de participatieladder van Edelenbos en Monnikhof⁷ (Edelenbos & Monnikhof, 2001):

	Veiligheid	Sociale cohesie
Overheidsactiviteiten	Meebeslissen	Meebeslissen
	Coproduceren	Coproduceren
	• BIN	
	Adviseren	Adviseren
	Raadplegen	Raadplegen
• Politiecafé	• Buurt aan de Beurt	
Informeren	Informeren	
• ALERT-campagne		
• Feniksacties		

Tabel 4: Overzicht behandelde cases

⁷ Zie supra: 4. Participatieladder, pagina 15

Hieronder beschrijven we afzonderlijk de verschillende cases per trede van de ladder. Daarna volgt een analyse van de verschillende cases waarbij we weergeven welke betekenis aan burgerparticipatie wordt gegeven binnen de projecten, op welke manier de burger wordt geactiveerd tot deelname, welke succes- en faalfactoren worden ervaren, welke actoren worden betrokken en tot slot welke resultaten de acties teweegbrengen.

10.1. Cases

10.1.1. Informeren

De twee cases die we hieronder bespreken, kunnen we op de trede 'informeren' van de participatieladder plaatsen, doordat het om initiatieven gaat waarbij de burger wordt ingelicht over veiligheid en wat hij hierin zelf kan doen. Het betreft mobiliserende projecten, dit zijn initiatieven om burgers aan te sporen om zelf hun verantwoordelijkheid te nemen, namelijk door het melden van verdachte handelingen (Brans, Maesschalck & Gelders & 2007).

- *ALERT-campagne – Politie Leuven*

Op nationaal niveau wordt vierjaarlijks een Nationaal Veiligheidsplan⁸ (verder NVP) opgesteld, dat de lokale politiezones vertalen in Zonale Veiligheidsplannen (verder ZVP) dat de prioriteiten van een politiekorps bevatten. Binnen politie Leuven is woninginbraak elke periode een prioriteit. Wanneer een prioriteit wordt opgenomen in het ZVP moeten doelstellingen worden geformuleerd omtrent de aanpak hiervan. Hiervoor moet, in dit geval, een 'actieplan inbraken' worden uitgewerkt.

Voor dit actieplan zaten politiemedewerkers vanuit verschillende functionaliteiten van politie Leuven samen. In verschillende groepen gingen deze op zoek naar een creatieve aanpak om de inbraakcijfers terug te dringen. Een belangrijke bevinding die hieruit voort kwam, was dat de burger meer moet worden gesensibiliseerd. De politie kan patrouilleren, maar de meerderheid van de opgeloste inbraken komt voor uit een melding van de burger.

Te vaak stelt politie Leuven vast dat burgers te lang aarzelen om naar de politie te stappen. Hierdoor concludeerde politie Leuven dat ze nog gemakkelijker toegankelijk moeten zijn en de burgers nog meer moeten sensibiliseren. De doelstelling die hier uit voortkwam in het kader van het ZVP 2014 – 2017 was: tegen eind 2017 worden minstens drie initiatieven genomen om als politie actief de pakkans van daders te verhogen. Deze doelstelling werd geconcretiseerd door het opstarten van de ALERT-campagne, waarbij de burger wordt gestimuleerd om melding te maken van verdachte handelingen in het kader van woninginbraken.

⁸ Het Nationaal Veiligheidsplan is een document dat vierjaarlijks wordt opgesteld door de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken. Dit document bevat de krachtlijnen van het politiebeleid, waardoor een goede samenwerking van en tussen Federale en Lokale Politie ontstaat. Dit plan vormt eveneens het scharnier tussen politie en justitie. Het plan bevat de veiligheidsfenomenen die als prioriteit moeten worden aangepakt (www.politie.be).

Voordien werd de burger via sociale media aangemoedigd om melding te maken van verdachte zaken, maar er werd beslist om deze activering attractiever te maken. Hierdoor werd een logo en de naam ALERT ontwikkeld, zodat de campagne herkenbaar is voor de burger. De boodschap die de campagne wil meegeven is: burger en politie zijn samen alert voor inbraken en indien iets verdachts wordt opgemerkt, mag men niet aarzelen om de politie te contacteren.

Op 13 oktober 2014 vond de lancering van de campagne plaats. Op een belangrijke invalsweg naar Leuven stelde de politie hiervoor een groot verkeersdispositief op.

Bestuurders werden onderworpen aan een grondige controle van de wagen en kregen uitleg over de ALERT-campagne. Verder kregen ze een kaartje met het telefoonnummer van de politie mee, zodat ze deze kunnen verwittigen indien ze iets verdachts waarnemen. Gelijklopend met deze lancering werd een communicatiecampagne uitgerold

waarbij de pers op de hoogte werd gebracht, zodat de campagne ook zo de nodige aandacht kreeg.

Bron: www.twitter.com, 2014

Figuur 5: infokaart ALERT voor de burger

De campagne start bij aanvang van de donkere dagen. Tijdens de wintermaanden worden extra acties ondernomen en wordt de ALERT-campagne actief onder de aandacht gebracht. Het is namelijk dan dat de meeste inbraken plaatsvinden (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

- *Feninksacties – Politie Grimbergen*

Politiezone Grimbergen wordt, zoals iedere zone, getroffen door diefstallen in onroerende goederen⁹. Daardoor is dit eveneens een prioriteit in het ZVP van de zone. Ieder jaar komt het fenomeen terug, waardoor nood was aan een nieuwe aanpak.

In politiezone Grimbergen is 's nachts slechts één ploeg op het terrein aanwezig, waardoor de kans dat deze ploeg een dief vat zeer klein is. Hieruit kwam de conclusie dat de politie de diefstallen niet alleen kan aanpakken en een beroep moet doen op de burgers, door hen te activeren tot het snel doorgeven van verdachte handelingen.

Er werd gekeken wat men politieel kon doen aan het fenomeen. Het is belangrijk om als politie te tonen dat je aanwezig bent, zodat de dieven worden afgeschrikt en de pakkans vergroot. De politiezone zag het afsluiten van grote assen en

⁹ Diefstal in onroerende goederen omvat zowel diefstal in woningen als diefstal in tuinhuisen, bijgebouwen,... (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

toegangswegen echter als klassiek, waardoor werd beslist om meer wijkgericht te werken.

Uit analyse van de inbraakcijfers werd achterhaald in welke wijken dieven (terug)kwamen. Deze wijken werden afgesloten, maar niet met als doel het vangen van dieven. Het concept van de Feniksactie is er op gericht niet te groot te werken maar slechts enkele straten af te sluiten zodat de mensen die er wonen, zien dat de politie aanwezig is. De impact op de burger is hierdoor zeer groot.

Wanneer auto's binnen- of buiten rijden in de afgesloten wijk, krijgen deze een brochure en krijgen ze uitleg over de bedoeling van de actie, namelijk: de burger is nodig om het aantal woninginbraken te doen afnemen, indien hij verdachte handeling opmerkt, moet hij dit zo snel mogelijk melden aan de politie. Tijdens de afsluiting van de wijk gaat de wijkagent van deur tot deur en legt hij aan de bewoners uit wat er aan het gebeuren is en wat de bedoeling is van de actie (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

10.1.2. Raadplegen

Onder raadplegen plaatsen we de projecten die de burger niet enkel informeren, maar ook zelf de kans bieden om problemen aan te geven en oplossingen voor te stellen.

- *Buurt aan de Beurt – Stad Antwerpen*

'Buurt aan Beurt' is een project van de stad Antwerpen dat onder het bestuur van de burgemeester tijdens de legislatuur 2003-2007 als extra tool beschikbaar werd gesteld voor de buurtregisseurs in moeilijkere buurten van de stad Antwerpen.

In Antwerpen heeft iedere buurt of wijk een buurtregisseur die binnen zijn buurt alle vormen van overlast en onveiligheid aanpakt. Hiervoor organiseert hij toezichtvergaderingen, waar alle partners van een bepaalde wijk of buurt aanwezig zijn en waar wordt gekeken wat er leeft en welke klachten aanwezig zijn in een wijk.

Wanneer een buurtregisseur een moeilijkere buurt extra aandacht wou geven, kon hij deze afbakenen en werd er een 'Buurt aan de Beurt'-medewerker aan de wijk gekoppeld. Deze buurt kreeg dan extra aandacht op vlak van vier actiedomeinen, namelijk een nette, veilige, gezellige en herstelde buurt. Na enige tijd kwam vanuit de lokale overheid het besef dat 'Buurt aan de Beurt' een goede tool is, waardoor de acties uitbreidden naar iedere straat van Antwerpen.

Het uitgangspunt van het project is: de stad werkt met man en macht voor de burger aan de vier actiedomeinen, daarna is het aan de burger om het over te nemen. Om dat engagement over te nemen, worden borstels uitgedeeld aan de burgers.

Wanneer een 'Buurt aan de Beurt'-actie plaatsvindt, bepaalt de buurtregisseur eerst de betreffende wijk. Drie maanden vooraf beginnen de 'Buurt aan de Beurt'-medewerkers met een analyse van deze buurt. Deze analyse omvat de vier actiedomeinen waarrond men werkt. Deze prospectiefase resulteert in een actieplan. Vervolgens worden alle buurtbewoners tijdens de contactfase, door middel van een

folder die ze ontvangen, geïnformeerd over de actie (www.vvsg.be, B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

Tijdens de actiefase vindt de uitvoering van het actieplan plaats (www.vvsg.be). Er wordt geprobeerd om de meeste acties in één actieweek te organiseren, zodat de buurtbewoners zien dat 'Buurt aan de Beurt' is langs geweest. Hier worden extra poetsrondes gehouden, graffiti verwijderd, herstellingen uitgevoerd... Er wordt eveneens een infomoment georganiseerd voor de buurtbewoners waar diensten zich voorstellen, de politie preventietips komt geven, de burger zijn gratis borstel kan afhalen en diefstalpreventieadvies kan aanvragen. Na de actieweek volgt nog een nazorgperiode om zaken af te werken die niet binnen de actieweek konden voltooid worden.

Tot slot worden inwoners tijdens de opvolgingsfase geïnformeerd over de resultaten (www.vvsg.be). Ongeveer drie weken na de actie krijgen de bewoners terug een folder in de bus met de resultaten van de actie. Deze bevat daarnaast een lijst met belangrijke telefoonnummers en foto's van de wijkagent en de buurtregisseur. Een resultatenpaneel dat de buurtregisseur in het straatbeeld plaatst, bevat eveneens deze resultaten (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

- *Politiecafé – Politie Oostende*

Binnen politie Oostende liep van 2004 tot 2006 een project rond uitgangsoverlast, met als finale doelstelling een bewustmaking van de uitgaanspopulatie en van de uitbaters van etablissementen in de uitgaansbuurt, dat uitgaan een gezellig gegeven moet zijn en dat veiligheid daaromtrent vanzelfsprekend moet zijn. Van de korpschef kwam de vraag om de uitgaansproblematiek integraal en geïntegreerd aan te pakken. Ter voorbereiding van dit project werd met diverse partners rond de tafel gezeten en werd vastgesteld dat men naar de mensen toe moest stappen.

Er werden flyers, bierveiltjes en affiches verspreid om de problematiek aan te pakken. Dit zorgde voor de vraag hoe men kon nagaan of de mensen begrepen wat je hen meegaf. Uit de projectgroep kwam het idee om een politiecafé te organiseren, om zo naar de burger toe te stappen. Vervolgens werd de methodiek van een politiecafé onderzocht en werd besproken welke onderwerpen zouden aangehaald worden tijdens dit politiecafé.

Het uiteindelijke politiecafé vond tweemaal plaats in de Langestraat¹⁰. Hier plaatsten de initiatiefnemers een mobilehome die ze inrichtten als café. Per tafel stond een item centraal. De mensen die voorbijkwamen aan de mobilehome werden aangesproken en gevraagd of ze al dan niet interesse hadden om over deze items in discussie te treden.

De deelnemers startten een discussie over een bepaald onderwerp en moesten na een bepaalde tijd doorschuiven naar een andere tafel waar een ander item centraal stond. Het doorschuiven ging door tot iedereen elk item besproken had. Per tafel was steeds een gespreksleider aanwezig om de discussie in goede banen te leiden.

¹⁰ De Langestraat is de uitgaansbuurt in Oostende.

De deelnemers kregen geen persoonlijk uitnodiging om deel te nemen. Er verschenen affiches in het straatbeeld ter aankondiging, maar uiteindelijk werd in discussie getreden met passanten. De aanleiding voor het project was veilig uitgaan in de Langestraat, dus was het de bedoeling om de mensen te bereiken die in deze buurt uitgingen. Dit hoefden niet noodzakelijk inwoners van Oostende te zijn.

De resultaten die voortkwamen uit het politiecafé werden verwerkt in een eindrapport dat de korpschef en burgemeester ontvingen. Naar de buitenwereld toe vond geen terugkoppeling van de resultaten plaats, maar de resultaten werden wel verwerkt in diverse maatregelen die men nodig achtte om de overlast aan te pakken (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.1.3. Coproduceren

Bij projecten op de trede 'coproduceren' participeren burgers aan het beleid en brengen ze oplossingen mee in de praktijk.

- *Buurt Informatie Netwerk – Lendeledede*

BIN Lendeledede bestaat reeds 20 jaar. Bij aanvang bestond het BIN uit een 80-tal leden, maar dit ledenaantal nam in de loop van de jaren steeds verder af. De leden waren voornamelijk oudere inwoners en er was geen aanvoer van jonge mensen.

In 2014 kwam de beslissing om een doorstart uit te voeren van het BIN, waarbij een overschakeling plaatsvond naar de sociale media. BIN Lendeledede had voor de doorstart nog 54 leden, momenteel heeft de BIN-pagina op Facebook ongeveer 270 volgers van de gemeente. Via Facebook is een breed en divers publiek te bereiken. De verspreiding van BIN meldingen gebeurt via mail en via de Facebook-pagina, wat voor een snelle respons van de burger zorgt. Een uur na het plaatsen van een bericht, hebben 50 tot 70 mensen het reeds gelezen.

Verder vindt jaarlijks een BIN-avond plaats. Daarop komt een spreker langs die verband houdt met BIN's, wordt een duiding gegeven van wat het afgelopen jaar binnen de gemeente is gebeurd en komen slotenmakers hun gamma voorstellen. Deze samenkomst zorgt voor een samenhang tussen de leden.

BIN-leden worden eveneens in een aantal andere zaken betrokken, bijvoorbeeld in het kader van de verkeersveilige dag worden ze op de hoogte gebracht van projecten waar ze kunnen aan deelnemen of instappen. Hierdoor groeit de betrokkenheid van de burgers.

Binnen Lendeledede, dat 5.700 inwoners telt, is er één BIN voor de gehele gemeente en dit BIN kent een zeer diverse samenstelling. Voorlopig coördineert de politie het BIN maar op termijn moet de rol van BIN-coördinator overgenomen worden door een burger (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

- *Buurt Informatie Netwerk – Antwerpen*

Het eerste BIN in de provincie Antwerpen werd in 1998 opgestart in de politiezone Antwerpen. Vandaag zijn er 42 BIN's binnen deze zone, waardoor 4.300 van de

500.000 inwoners BIN-lid zijn. Binnen politiezone Antwerpen zijn heel wat BIN's voor zelfstandigen en voor diverse sectoren, maar binnen dit onderzoek beperken we ons tot de BIN's voor burgers.

De aanzet tot het opstarten van een BIN kan zowel van de burgemeester, een vereniging als een burger komen. Er moet echter voldoende interesse zijn bij de bewoners, aangezien zij de fundering van het systeem vormen. Bij een aanvraag gaat de gemandateerde politiebeambte luisteren naar de reden voor deze aanvraag.

Politiezone Antwerpen volgt een zesstappenplan bij de opstart van een BIN. De eerste stap is een proloog, waarbij een gesprek plaatsvindt, met één of meerdere initiatiefnemers, over het probleem en de reden tot oprichting van het BIN. Aan de initiatiefnemer wordt gevraagd om een coördinator en een co-coördinator voor het BIN te zoeken die de bevraging van eventuele leden kan doen, stimulerend werkt en de BIN-werking kent en kan toelichten aan de burgers.

Indien voldoende interesse voortkomt uit de bevraging, vindt een infovergadering plaats. Hier wordt de BIN werking uitgelegd, kunnen geïnteresseerden zich inschrijven in het BIN, worden de coördinator en co-coördinator gekozen en bepaalt men de exacte omschrijving van het BIN. Na deze vergadering vinden nog een werkvergadering en de officiële inhuldiging plaats. Na verloop van tijd gebeurt een evaluatie en het BIN dient eveneens constant geüpdatet te worden. Na de aanvraag kan het tot vijf maanden duren vooraleer het BIN van start gaat doordat het bovenstaande stappenplan dient doorlopen te worden en er zekerheid moet zijn over de aanwezigheid van een blijvende fundering voor het BIN.

De BIN-leden ontvangen voornamelijk meldingen van verdachte gedragingen en werkelijk gebeurde feiten die afkomstig zijn van 101 oproepen of die gebaseerd zijn op politionele info. Deze meldingen bevatten een beschrijving van mogelijke daders of verdachten of voertuigen. Het versturen van de berichten naar de burgers is de volledige verantwoordelijkheid van de politie. Bij BIN Antwerpen gebeuren de meldingen telefonisch waardoor alle leden tegelijkertijd een gesproken bericht ontvangen.

Na een melding is er steeds aandacht voor terugkoppeling. Hiervoor worden de leden niet terug opgebeld, maar geeft de politie feedback aan de coördinator, die deze per mail kan doorgeven aan de leden. Meldingen van niet dringende aard of preventieve berichten worden eveneens door de politie per mail overgemaakt aan de coördinator, die deze op zijn beurt kan doorsturen naar de aangesloten leden.

Wat de evaluatie van het BIN betreft, vindt sinds 2014 jaarlijks een BIN café plaats voor de 42 BIN-coördinatoren. Tijdens dit BIN café worden cijfers toegelicht en worden bepaalde onderwerpen besproken in groep, zoals de werking van het BIN, de toekomstplannen... Er worden diverse modus operandi besproken, de lokale recherche komt een toelichting geven over hoe zij een afhandeling van een zaak aanpakken en het aanspreekpunt van de provincie komt haar visie toelichten.

Er is zowel veel verscheidenheid merkbaar tussen de BIN-leden als tussen de verschillende BIN's. Binnen politiezone Antwerpen zijn er zowel BIN's bij bewoners

van sociale woningbouw, van villawijken als van doorsneewijken. Ook burgers van andere origine participeren, maar dit betreft een minderheid (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Na het beschrijven van de werking van de verschillende acties, zullen we in wat volgt bespreken welke invulling de verschillende cases aan burgerparticipatie geven, hoe de burgers worden geactiveerd, welke succes- en faalfactoren worden ervaren, welke actoren worden betrokken en welke resultaten de projecten opleveren.

10.2. Burgerparticipatie

Wanneer een project gebruikmaakt van burgerparticipatie, is het belangrijk om te weten welke betekenis hierbij aan dit begrip wordt gegeven. In dit onderdeel geven we deze invulling weer.

10.2.1. Buurt aan de Beurt – Politiecafé

'Buurt aan de Beurt' beschrijft burgerparticipatie als: *"de burger die er voor kiest een engagement op te nemen voor een bepaald aspect van zijn leven of zijn omgeving. Hij moet wel het gevoel hebben dat hij de keuze heeft om dit engagement op te nemen"* (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

Politie Oostende verbindt een belangrijke voorwaarde aan burgerparticipatie, die gelijkenissen bevat met de bovenstaande omschrijving: *"voor het verkrijgen van burgerparticipatie is een grote betrokkenheid van de burger nodig in het verhaal waarin je hem wil betrekken. Het moet niet om een win-winsituatie gaan, maar de burger moet overtuigd zijn dat hij resultaten kan boeken door te participeren. Indien er geen persoonlijk belang en betrokkenheid aanwezig is, zal de participatie snel afzakken"* (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.2.2. ALERT – Feniks – BIN Lendeledede

De invulling die politie Leuven (ALERT), politie Grimbergen (Feniks) en BIN Lendeledede aan burgerparticipatie geven, bevat heel wat gelijkenissen en kunnen we als volgt omschrijven: *"de burger die zich verantwoordelijk voelt om deel te nemen aan het veiligheidsdebat en samen met de politie participeert aan de opheldering van inbraken, door een gezonde reflex te hebben om zaken omtrent het veiligheidsgebeuren door te geven"* (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015; J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015; W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.2.3. BIN Antwerpen

Voor BIN Antwerpen zijn een aantal kenmerken onlosmakelijk verbonden aan burgerparticipatie: *"vooreerst moet de nadruk op vrijwilligheid liggen, er mag geen sprake zijn van verloning. Daarnaast is de juiste informatiestroom met de juiste informatie naar de vrijwilligers toe belangrijk, zodat deze weten wat ze kunnen verwachten of wat van hen verwacht wordt. Verder moet de inzet bij het participeren*

niet te hoog, niet te laag, maar wel een continuïteit zijn. Hierbij moet de participatie apolitiek zijn, maar gericht op het doel. Tot slot moet een participant die stopt met participatie een appreciatie ontvangen" (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.3. Activeren burger

Binnen de verschillende cases zijn heel wat overeenkomsten terug te vinden over de manier waarop de burger wordt geactiveerd om te participeren aan een project. Hieronder bespreken we de verschillen en gelijkenissen in deze activering.

10.3.1. Buurt aan de Beurt

'Buurt aan de Beurt' activeert burgers door hen te informeren over de actie. Ze ontvangen een folder die een kalender bevat met wat er allemaal in de actieweek gebeurt, een bon om op het infomoment een gratis borstel af te halen, belangrijke telefoonnummers.... Hiernaast publiceert de stad de acties op hun site en worden de districten op de hoogte gebracht (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

In het verleden werd een wandeling georganiseerd met de buurtbewoners waarbij ze het 'Buurt aan de Beurt' actiegebied afwandelden en buurtbewoners de volgens hen aanwezige problemen konden aanduiden. Om onbekende reden werd hiermee gestopt (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

'Buurt aan de Beurt' gaat niet rechtstreeks naar de burger toe. Op het infomoment beschikken de burgers wel over de mogelijkheid om bepaalde zaken te melden aan de buurtregisseur. Voor sommige buurten werkt deze methodiek zeer goed, voor andere werkt dit minder, afhankelijk van de samenstelling en sociale cohesie binnen de buurt. 'Buurt aan de Beurt' gaat wel langs bij lokale dienstencentra, lokale scholen of lokale bewonersorganisaties om te polsen of ze zich willen komen voorstellen op het infomoment of willen deelnemen aan de poetsacties (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

10.3.2. ALERT

De ALERT-campagne informeert en activeert burgers eveneens via allerlei kanalen. Zo geeft de preventiedienst van de stad Leuven toelichting over de ALERT-campagne en wordt een infokaartje (zie figuur 5) aan de burgers gegeven als ze diefstalpreventieadvies verlenen bij nieuwe woonaanvragen. Hetzelfde gebeurt bij hercontactname van slachtoffers van een inbraak. Aan nieuwe bewoners waarvan de wijkinspecteur de inschrijving op het grondgebied en controle van de verblijfsplaats doet, licht hij de campagne toe en overhandigt hij een magneet met de boodschap en het meldnummer op (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

Verder zijn affiches opgehangen op verschillende strategische plaatsen in de stad. Deze zijn voornamelijk naar studenten gericht en werden door de 'studentenflik'¹¹ van politie Leuven opgehangen in de studentenresidenties en in de gebouwen van de Katholieke Universiteit Leuven. Studentenkoten worden vaak getroffen door inbraken, maar studenten zijn een publiek dat moeilijker te bereiken is via de voorgaande beschreven manieren (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

Een andere manier die wordt gebruikt om de burgers in Leuven te activeren tot het melden van verdachte handelingen is door middel van een brief die de politie achterlaat bij de buurtbewoners van een inbraak. In deze brief staat het ALERT verhaal omschreven, wordt vermeld dat er werd ingebroken in de buurt en wordt aan de burger gevraagd om eventuele verdachte handelingen die opgemerkt werden, door te geven (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

10.3.3. BIN Antwerpen

In Antwerpen wordt niet zelf naar woonwijken toegegaan om burgers warm te maken tot het oprichten van een BIN. Wanneer een burger een aanzet geeft, vinden onmiddellijk een proloog en een informatiesessie plaats (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Naast het noodnummer heeft politiezone Antwerpen ook de Blauwe Lijn¹². Politie Antwerpen promoot sterk het gebruik van dit nummer om verdachte zaken te melden. Bewoners beschikken eveneens over een Verdachten Identificatie Kaart (VIC) waar de contactnummers van de politie op vermeld staan, maar die eveneens kenmerken bevat waar de burger de aandacht moet op vestigen wanneer hij verdachte handelingen ziet, zoals geslacht, lichaamsbouw, bril, kledij... Dit werkt als stimulans en zorgt voor volledige meldingen (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.3.4. Feniksacties – BIN Lendeledede

Politie Grimbergen vindt het belangrijk om creatief te zijn en steeds te vernieuwen. De aandacht van de burger moet worden getrokken zodat de zaken blijven hangen. Ze wilden niet de zoveelste folder verspreiden naar de burger. Uiteindelijk kwam de zone uit bij het oprichten van een Facebook-pagina, aangezien dit in de huidige maatschappij een veelgebruikt medium is. Via die weg wil de zone de communicatie met de bevolking meer in de hand werken. De burger moet worden overspoeld met de boodschap dat hij de politie moet contacteren indien hij verdachte handelingen ziet. Zorgen dat de boodschap doordringt bij de burger is een kunst. BIN Lendeledede activeert de burger eveneens voornamelijk via Facebook. Door regelmatig actief te zijn

¹¹ De studenteninspecteur van politie Leuven verlaagt de drempel tussen de studenten en de politie. Studenten kunnen bij deze inspecteur terecht voor aangiftes of meldingen, maar eveneens om informatie te verkrijgen over diverse zaken (www.kuleuven.be).

¹² De Blauwe Lijn is het gratis infonummer van Politie Antwerpen waar de burger terecht kan voor meldingen en niet dringende vragen (www.politieantwerpen.be).

op dit kanaal, wordt de nieuwsgierigheid van de burger aangescherpt. Wanneer het BIN iets post, lezen de mensen dit snel en stijgt de aandacht. De mensen moeten blijvend worden gemotiveerd, zodat ze blijven deelnemen aan het veiligheidsgebeuren (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015; W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.3.5. Politiecafé

In het kader van het politiecafé in Oostende werden aanwezigen in de uitgaansbuurt aangesproken en gevraagd of ze al dan niet interesse hadden om deel te nemen aan de discussie. Er is enkel activering van de burger mogelijk wanneer hij zich betrokken voelt bij de betreffende aangelegenheid. Om de burger interesse te doen krijgen omtrent bepaalde zaken en zich betrokken te voelen, kan men bestaande fora die aanvaard zijn door de burger benutten, zoals wijkraden of buurtkranten (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.3.6. Tussenpersonen

De wijkinspecteurs delen de ALERT-campagne nog eens extra mee aan de sleutelfiguren in de wijk. De wijkinspecteur kent deze personen en staat er dichterbij (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015). Bij de Feniksacties speelt de wijkinspecteur eveneens een belangrijke rol in het activeren van de burger. Deze gaat tijdens de actie van deur tot deur om de burgers te informeren over de actie en aan te zetten tot het contacteren van de politie in geval van verdachte handelingen. Mensen ventileren veel aan de wijkinspecteur en geven deze interessante politieke informatie (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015). Ze zijn de eindjes van de politie waar de burger het dichtst bijstaat. Op dat niveau moet de communicatie vlot verlopen en kan gepolst worden of de betrokkenheid bij een bepaalde aangelegenheid groot of klein is. De wijkinspecteurs zijn de groep mensen in de organisatie die de burger warm kunnen maken en motiveren (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Maar niet enkel de wijkinspecteur speelt een rol in het activeren van de burger. *“Elk contact tussen de politie, uit gelijk welk een functionaliteit, en een bewoner is een bevoorrecht moment om de boodschap, de filosofie, over te brengen”* (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

Waar de wijkinspecteur een belangrijke rol speelt bij politie Leuven en Grimbergen, vervullen de buurtregisseurs en de BIN-coördinatoren deze rol bij 'Buurt aan de Beurt' en BIN Antwerpen¹³ (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015; G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

¹³ Zie infra: 10.5.1. Betrokken partners, pagina 51

10.3.7. Terugkoppeling

De ALERT-campagne stimuleert de burger om melding te maken van verdachte situaties door terugkoppeling. De resultaten van opgeloste zaken worden verspreid via sociale media en hierbij kan men vermelden dat een alerte burger heeft bijgedragen tot opheldering. Deze burger wordt eveneens persoonlijk bedankt via een brief (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015). Ook bij 'Buurt aan de Beurt' vindt terugkoppeling plaats door na de actieweek een resultatenfolder te bezorgen aan de buurtbewoners (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015). Politie Grimbergen koppelt de behaalde resultaten terug naar de bevolking via hun Facebook-pagina (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

BIN Lendeledede koppelt eveneens resultaten terug. Wanneer de politie meegeeft wat er gebeurd is met een melding, zal dit motiverend werken naar de toekomst toe en zal de burger de volgende keer terug het BIN contacteren. Dit zorgt er eveneens voor dat de politie drempelverlagend werkt naar contact en communicatie met de burger toe. Door het terugkoppelen van informatie naar de burger, geef je hen vertrouwen. Indien dit niet gedaan wordt, gaan mensen sneller afhaken. Dit kunnen we koppelen aan de peiler 'bekwame betrokkenheid' binnen GGPZ¹⁴. Ook de peiler 'partnership' is aanwezig binnen het BIN (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). BIN Antwerpen besteedt eveneens aandacht aan terugkoppeling door vanuit de politie feedback te geven aan de coördinator, die dit kan doorgeven aan de leden (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.4. Succes- en faalfactoren / randvoorwaarden

Hieronder geven we de verschillende succes- en faalfactoren weer die de projectleiders van de verschillende cases ervaren.

10.4.1. Besparingen

Een eerste obstakel, dat 'Buurt aan de Beurt' momenteel ervaart, zijn besparingen. Door de acties uit te breiden van moeilijke buurten naar de volledige stad, komt de reactie vanuit het beleid dat de acties zich terug moeten beperken tot de probleembuurten, aangezien het aanpakken van de hele stad duur is. Hieruit volgend dacht men dat door het analyseren van de data die voorhanden zijn binnen de stad Antwerpen, namelijk meldingen bij het klantenteam, bij de ombudsvrouw, bij de Blauwe Lijn, processen verbaal en GAS boetes, duidelijk zou zijn welke buurten de meeste problemen hadden. Uiteindelijk bleek dat de buurten die hier als meest problematisch uit kwamen, deze waren waar een beroepsklager woont. Daarnaast meet 'Buurt aan de Beurt' niet voldoende concrete data. De organisatoren gaan niet na welke maatschappelijke effecten de acties teweeg brengen (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

¹⁴ Zie supra: 5.1. Politie en burgerparticipatie, pagina 18

10.4.2. Sociale cohesie

Een volgende hindernis is dat 'Buurt aan de Beurt' in buurten waar weinig sociale cohesie is of waar deze vaak bij dezelfde personen ligt, niet de meest geschikte manier is om een buurt op te krikken (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015). BIN Antwerpen ervaart dan dat de BIN's artificieel terug samenhangendheid en sociale controle doen ontstaan (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Een succesfactor van BIN Lendeledede is dat de burgers er over praten en dat het werkt. Wanneer het BIN een melding verspreidt, brengen burgers elkaar hier van op de hoogte. Het voordeel van een kleine gemeente is dat iedereen zich betrokken voelt bij veiligheid (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). In Antwerpen ondervindt men dat bestaande BIN's een stimulans vormen voor het oprichten van nieuwe BIN's (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.4.3. Samenwerking

Eén van de sterktes van het politiecafé in Oostende is de samenwerking tussen de verschillende diensten. Het project om uitgaansoverlast tegen te gaan, heeft de grondslag gelegd van andere samenwerkingen met de burgers en externe partners. Het veiligheidsaspect is niet enkel een politieaspect. Het is een voordeel dat er niet apart gewerkt werd rond het probleem, maar dat er wisselwerking was (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). 'Buurt aan de Beurt' ervaart eveneens de coördinatie en samenwerking tussen de verschillende diensten als een voordeel. Door de acties zijn heel wat grenzen verlegd, is geëxperimenteerd en is er vernieuwend gewerkt door het opentrekken van de acties naar de hele stad (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

Een sterkte in het hele 'Buurt aan de Beurt' verhaal is de tandem met de buurtregisseur. Deze persoon is in de buurt aanwezig, kent de partners en heeft de vinger aan de pols in zijn buurt (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015). Bij BIN Antwerpen speelt de BIN-coördinator een belangrijke rol als tussenpersoon, net als de wijkagent in de ALERT-campagne en de Feniksacties¹⁵.

10.4.4. Houding en activering burger

De inwoners reageren positief op de 'Buurt aan de Beurt'-acties in Antwerpen, de ALERT-campagne in Leuven, de Feniksacties in Grimbergen, het politiecafé in Oostende en het BIN in Lendeledede en Antwerpen (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015; A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015; J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015; W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015; R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015; G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

¹⁵ Zie supra: 10.3.6. Tussenpersonen, pagina 45 en infra: 10.5.1. Betrokken partners, pagina 51

De organisatoren van de ALERT-campagne ervaren het bereiken van de burger als grootste moeilijkheid. Politie Leuven probeert om in te spelen op verschillende doelgroepen: voor oudere mensen voorzien ze stickers, terwijl studenten gemakkelijker te bereiken zijn via sociale media. Deze aanpak kent zijn succes want wijkinspecteurs geven aan dat ze de stickers en kaartjes vaak zien opduiken (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

Wat politie Leuven eveneens als moeilijk ervaart, is de blijvende aandacht houden op de campagne en de burgers blijven stimuleren. De campagne moet regelmatig terug geactiveerd en herhaald worden want de aandacht ebt na een grote campagne geleidelijk aan terug weg. Het zal enkele jaren duren vooraleer de campagne een gevestigde waarde is in Leuven (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015). BIN Antwerpen geeft eveneens naamsbekendheid en media-aandacht aan als een sleutel tot succes. Hoe meer mensen weten waar een BIN voor staat, wat het doet en waar de burger zich kan aan verwachten, hoe beter (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

BIN Lendeledede tracht het netwerk steeds levendig te houden door bijvoorbeeld preventietips op de Facebook-pagina te plaatsen wanneer er geen nieuws is. Via dit medium worden veel mensen bereikt, het is gratis en het gaat snel (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

BIN Antwerpen werkt niet met sociale media. Het communicatiesysteem¹⁶ dat zij hanteren, houdt heel wat voordelen in. De burger moet een BIN bericht afsluiten door op toets twee te drukken, wat interessant is voor de evaluatie van het systeem. Politie en BIN-coördinator kunnen namelijk nadien zien hoeveel leden op deze toets hebben gedrukt, waardoor ze kunnen bijsturen waar nodig. Deze bevestiging kan niet gebeuren met sms- of e-mailsystemen. Een ander voordeel is dat praktisch iedereen meldingen kan ontvangen doordat er gebruik wordt gemaakt van telefonisch ingesproken berichten. Wanneer het BIN deze berichten zou verspreiden via sociale media of via sms, zou een groot deel van de oudere bevolking afhaken doordat ze niet over deze kanalen beschikken. In sommige BIN's is 30 tot 40% van de leden ouder dan 65 jaar (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.4.5. Terugkoppeling

Een belangrijk pluspunt binnen de ALERT-campagne is de terugkoppeling. Wanneer een melding binnenkomt op de dispatching van politie Leuven wordt geprobeerd om steeds een ploeg ter plaatse te sturen. Deze krijgen de bijkomende opdracht om terug contact te leggen met de melder zodat deze het gevoel krijgt dat hij niet voor niks gebeld heeft. De resultaten van opgehelderde inbraken worden regelmatig op sociale media gepost en doorgegeven in de media (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015). BIN Lendeledede maakt eveneens gebruik van terugkoppeling (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). BIN Antwerpen werkt niet met persoonlijke terugkoppeling, maar doet dit aan de hand van

¹⁶ BIN Antwerpen maakt gebruik van het Enoxis-systeem.

koude berichten¹⁷ die de politie stuurt naar de BIN-coördinator, die op zijn beurt de BIN-leden hier van op de hoogte brengt (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015). Politie Grimbergen doet in het kader van de Feniksacties enkel terugkoppeling via Facebook over meldingen die resultaat opleveren (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

10.4.6. Interne communicatie

Een andere sterkte van de ALERT-campagne is het informeren van de eigen medewerkers. Het is belangrijk dat iedereen op de hoogte is, zodat deze weten waarover het gaat wanneer een burger hen aanspreekt (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015). Open communicatie is eveneens een pluspunt binnen politie Grimbergen. Goede zaken worden meegedeeld, maar ook wanneer de zaken niet goed gaan, moet dit worden gecommuniceerd (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

10.4.7. Laattijdig contacteren

Een belemmering die zowel politie Leuven en Grimbergen als BIN Lendeledede vaak ervaren, is het laattijdig contacteren van de politie door de burger. Binnen politie Grimbergen vormt dit knelpunt de aanleiding tot de Feniksacties, waarbij bewustmaking van de burger plaatsvindt zodat hij de politie contacteert indien hij verdachte handelingen waarneemt (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015; A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015; W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

De informatie die BIN Lendeledede kreeg, was vaak vaag waardoor de politie er weinig mee kon aanvangen. Door een aantal voorbeeldberichten te posten op de Facebook-pagina, werd getracht om de burger aan te zetten tot het snel en volledig doorgeven van gegevens. Hier is een zichtbare verbetering merkbaar. Dit is eveneens een manier om de burger te activeren tot het doorgeven van informatie (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Indien de burgers aandacht hebben voor de boodschap om snel te bellen, kan voorgaand knelpunt worden omgebogen tot een voordeel. Wanneer de burger de politie contacteert op het moment dat hij verdachte handelingen waarneemt, kan de politie sneller optreden en is er een grotere kans op opheldering van de zaak (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

10.4.8. Bespreekbaarheid woninginbraak

Een algemene hindernis dat men ervaart wanneer rond woninginbraak wordt gewerkt, is dat burgers vaak slechts aandacht hebben voor het onderwerp nadat ze zelf of hun omgeving slachtoffer zijn geweest. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld overlast, waar

¹⁷ Niet dringende berichten worden ook wel koude berichten genoemd, warme berichten omvatten de dringende meldingen (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015)

iedereen wel mee te maken heeft (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

Diefstallen in onroerende goederen is een moeilijk onderwerp om de burger in mee te krijgen. Burgers zijn soms egoïstisch ingesteld en stellen zich de vraag: wat heb ik daar aan als ik daar aan meewerk? Burgers zullen vaak pas actie ondernemen als zij verdachte zaken waarnemen rond hun persoonlijke eigendommen of als ze ergens persoonlijk voordeel kunnen uithalen. Wanneer ze iets moeten doen die niet voor persoonlijk voordeel zorgt, zullen ze dit afschuiven op de maatschappij (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015; W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.4.9. Succes BIN

Het succes van een BIN kan zorgen voor het overbodig ervaren ervan. Wanneer een jaar niks gebeurt, gaan mensen het nut er niet meer van inzien. Wanneer er een goede BIN werking is, waar burgers verdachte gedragingen onmiddellijk melden, kan veel voorkomen worden. Maar langs de andere kant ontstaat dan de vraag naar het nut van het BIN (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). BIN Antwerpen ervaart een gelijkaardige belemmering. Hier komt de opmerking vanuit het beleid dat een BIN niet werkt indien het een jaar niet wordt opgestart. Het kan echter zijn dat er niks gebeurt of opgemerkt werd (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

De werking van een BIN hangt eveneens af van de samenstelling. Er staat geen cijfer op het ideale aantal BIN-leden, maar het mag niet te groot zijn doordat het anders onhandelbaar is. Te kleine BIN's zijn eveneens weinig effectief. Het is vooral belangrijk dat de BIN-leden verspreid zijn over het volledige gebied (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Een succesfactor van BIN Antwerpen is de uniformiteit. De provincie Antwerpen gebruikt een stappenplan dat er voor zorgt dat ieder BIN dezelfde opstart kent en met hetzelfde systeem werkt. Doordat de provincie Antwerpen het communicatiesysteem heeft aangekocht, staat het ter beschikking van alle steden en gemeenten binnen de provincie en is het gemakkelijk implementeerbaar. Verder speelt het fysiek aanspreekpunt van de provincie een belangrijke rol. Deze werkt zeer nauw samen met de BIN's, begeleidt en ondersteunt hen en voert de nodige vergaderingen (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Binnen BIN Antwerpen staat of valt alles met de coördinator en de co-coördinator. Indien deze wegvalt, is er een leegte in het BIN en kan dit snel ophouden te bestaan. Verder is het moeilijk om in oudere wijken, jonge mensen aan te trekken. Dit probleem is niet aanwezig in jonge wijken, waar tweeverdieners toch voldoende interesse hebben om in het BIN te stappen (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

BIN Antwerpen ervaart dat burgers vaak een aanvraag voor een BIN indienen na een inbrakenplaag en dat deze burgers verwachten dat het BIN deze inbraken gaat stoppen. Een BIN is echter niet alles oplossend, maar een samenwerking is altijd

sterker dan niks doen. Niettemin heeft ieder zijn verantwoordelijkheid in een samenwerking. Vaak wordt het BIN niet opgestart omdat de kosten niet opwegen tegen de baten (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.4.10. Organisatie politiecafé

Wat het politiecafé betreft, waren na het plaatsvinden ervan dubbele gevoelens aanwezig bij de organisatoren. Enerzijds was er het gevoel dat iets unieks en speciaals was uitgetoet, maar anderzijds werd het beoogde doel niet bereikt. Het eenmalige en unieke karakter van het politiecafé zorgde er voor dat de bewustmaking van de burger niet onmiddellijk kon worden bereikt (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

De setting van het politiecafé had voor- en nadelen. Door het café binnen het actieterrein te plaatsen, werd de doelgroep waarop het project betrekking had, onmiddellijk bereikt. Anderzijds stelden de organisatoren zich de vraag of mensen die ergens komen om uit te gaan, mentaal op peil zijn om plots geconfronteerd te worden met een gesprek over uitgaansoverlast (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

De organisatoren trachtten om de methodiek van het politiecafé zo goed mogelijk toe te passen, maar deze werd niet op de letter correct gevolgd. Echter, de betrokkenen waren hier geen specialisten in, maar beschikten wel allemaal over sociale vaardigheden (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Een minpunt van deze methodiek is dat je geen tien kansen krijgt om hem uit te voeren. Je kan enkele keren een politiecafé organiseren, maar als je het te veel doet, mist het zijn effect. Een voordeel van de methodiek is dat zowel slachtoffers als daders rond de tafel kunnen zitten (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Een uitdaging waar de politie vaak mee geconfronteerd wordt, is dat de wisselwerking tussen politie en burger niet altijd even vanzelfsprekend is. De politie is echter ook onderdeel van de maatschappij (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.5. Betrokken actoren

Wanneer we spreken over burgerparticipatie en betrokken actoren, is het evident dat de burger zelf een belangrijke actor is. Hieronder bespreken we de andere actoren die een cruciale rol spelen in de verschillende cases.

10.5.1. Betrokken partners

Een belangrijke actor bij 'Buurt aan de Beurt' is de buurtregisseur. Deze kent de wijk en de partners en probeert samen met hen problemen in de buurt op te lossen. Deze partners zijn op de hoogte van wat er leeft binnen de wijk, welke problemen aanwezig zijn en staan dicht bij de burger. Het kan hierbij gaan over lokale dienstencentra, lokale scholen, buurtorganisaties, wijkwerking, jeugddienst, eventueel straathoekwerkers of toezichthouders van de Lijn (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

Zowel politie Leuven als Grimbergen dragen de campagnes korpsbreed uit. Niet enkel de wijkinspecteur, maar alle functionaliteiten binnen het korps hebben een rol in het verspreiden van de boodschap naar de burger. Bij de ALERT-campagne spelen de doelgroepagenten, zoals de senioren- en studenteninspecteur, een belangrijke rol doordat deze in nauw contact staan met hun doelgroep en de sleutelfiguren binnen hun wijk kennen (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015; J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

Ook binnen BIN Lendeledede speelt de wijkinspecteur een belangrijke rol. Deze moet de weg op gaan en moet zeer aanspreekbaar zijn. Hij moet de burger zelf aanspreken, maar moet eveneens gemakkelijk bereikbaar zijn zodat de burger uit zichzelf naar hem toekomt om zaken te melden. De wijkinspecteur staat tussen het volk (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). Bij BIN Antwerpen zijn de wijkteams eveneens belangrijk. Deze moeten in de toekomst dichter betrokken geraken bij de BIN's, zodat ze functioneren als een aanspreekpunt (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Bij laatstgenoemd BIN is een belangrijke rol weggelegd voor de BIN-coördinatoren. Deze staan in voor het werven van leden, het beheer van de ledenlijsten en het doorgeven van koude berichten. De coördinator is een belangrijke gesprekspartner voor de politie. Het is de bedoeling om een partnerschap inzake veiligheid te vormen, waarbij politie en coördinator op verschillende momenten samenzitten en de politie ondersteuning biedt maar ook dingen vraagt aan het BIN. De coördinator is het aanspreekpunt van het BIN, maar niet het aanspreekpunt voor alle veiligheidsproblemen. Binnen de provincie Antwerpen is een fysiek aanspreekpunt aanwezig die heel nauw met de BIN's samenwerkt, deze begeleidt en ondersteunt, waardoor de BIN's van de volledige provincie op eenzelfde manier functioneren (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

Politie is belangrijk, maar is er voornamelijk om te handhaven. Ook de lokale overheid heeft een belangrijke rol binnen het aspect veiligheid (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015). Deze speelt eveneens een ondersteunende rol binnen BIN Lendeledede door zaken die verschijnen op de BIN pagina, over te nemen op de gemeentewebsite. Ze zorgen voor publiciteit en financiële ondersteuning (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015). BIN Antwerpen benadrukt het belang van de lokale overheid vooral inzake subjectieve onveiligheidsgevoelens. Burgers voelen zich sneller veilig in een buurt met voldoende openbare verlichting, onderhouden groenvoorziening,... en daar kan de lokale overheid toe bijdragen (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

De gemeenschapswachten en de preventiedienst van de stad Leuven zijn ook betrokken bij de ALERT-campagne, deze gaan mee kaartjes uitdelen aan de burgers en affiches ophangen (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

Politie Oostende diende de uitgaansproblematiek integraal en geïntegreerd aan te pakken. Dit zorgde er voor dat er met een zeer diverse groep van partners werd samengewerkt. Naast politie waren ook de preventiedienst van de stad, straathoekwerk, de dienst integratie en diensten omtrent kinderrechten betrokken.

Veiligheid is niet enkel een politieprobleem (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.5.2. Mogelijke partners

Volgens politie Grimbergen kunnen allerlei organisaties een meerwaarde bieden, zoals Rotary of organisaties uit het culturele of sportieve leven. Via deze organisaties kan impact worden verkregen, aangezien deze vaak een groot ledenaantal hebben. Ook UNIZO kan een rol spelen. Deze zijn zelf vragende partij om bepaalde informatie zo breed en volledig mogelijk te verspreiden (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

Andere interessante partners kunnen volgens BIN Lendeledede postbodes en gemeentearbeiders zijn. Gemeentearbeiders zitten verspreid over de ganse gemeente en hebben veel contacten met de inwoners. Deze personen zullen zelf zaken doorgeven. Het betrekken van postbodes is moeilijker doordat deze al voor verschillende zaken ingeschakeld zijn. Wanneer men spreekt met postbodes, blijkt dat deze veel weten maar uit zichzelf niet naar de politie stappen (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

10.6. Verworven resultaten

Wanneer een project van start gaat, is dit met het doel om bepaalde resultaten te behalen. Hieronder bespreken we de uitkomsten van de verschillende cases.

10.6.1. Samenwerking en resultaten meten

Op vlak van coördinatie en samenwerking van verschillende diensten zijn door 'Buurt aan de Beurt' heel goede resultaten geboekt. Wat de output van de actie betreft, kan worden nagegaan hoeveel kilometer straat wordt schoongemaakt, hoeveel borstels de burgers afhalen op het infomoment, hoeveel burgers diefstalpreventieadvies aanvragen, ... maar er kan niet worden bewezen of de burgers zelf aan de slag gaan om de buurt proper, veilig en gezellig te houden op lange termijn (B. De Reu, persoonlijke communicatie, 5 mei 2015).

Sinds de oprichting van het eerste BIN in de politiezone Antwerpen in 1998, blijft het aantal aangroeien waardoor de teller momenteel op 42 staat. Er is echter geen overzicht beschikbaar over de verhouding tussen de opstartfrequentie van het BIN en het aantal gevatte verdachten. Een BIN in Antwerpen start tussen de nul tot maximum vijftien keer per jaar op. Het gaat hier echter enkel om de warme berichten. Wat eveneens als een resultaat kan worden gezien, is het gegeven dat een BIN één van de weinige projecten is waar preventie en repressie hand in hand gaan (G. Bennaerts, persoonlijke communicatie, 19 mei 2015).

10.6.2. Alertheid burger

Doordat de ALERT-campagne bekendheid krijgt, groeit de alertheid van de burgers en geven ze meer zaken door aan de politie, waardoor een stijging van effectieve

meldingen binnen de politiezone waarneembaar is. Het gaat gemiddeld om 30 meldingen per maand, waar dit voor de campagne slechts elf meldingen betrof. Het is niet steeds duidelijk als deze meldingen al dan niet leiden tot een opheldering (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

Bij politie Grimbergen is een gelijkaardige tendens vast te stellen ten gevolge van de Feniksacties (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015). BIN Lendeledede merkt eveneens een evolutie naar het meer en sneller doorgeven van meldingen sinds de doorstart in 2014. Bij BIN Lendeledede is niet enkel in het aantal meldingen, maar ook in het aantal leden dat bereikt wordt via Facebook, een evolutie merkbaar. Ongeveer 10% van de gezinnen binnen Lendeledede zijn momenteel lid (W. Vanneste, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Wanneer een campagne sterk in de media komt, heeft dit een zeer groot effect, maar voornamelijk op korte termijn. Na de lancering van de ALERT-campagne registreerde politie Leuven tot 50 meldingen per maand. Dat effect aanhouden is moeilijk, aangezien niet elke maand een mediacampagne kan worden gevoerd. Het is een moeilijke evenwichtsoefening om enerzijds een campagne veel onder de aandacht te brengen, maar anderzijds geen ergernis te veroorzaken (A. Stakenborg, persoonlijke communicatie, 6 mei 2015).

De Feniksacties zorgen niet voor het rechtstreeks oppakken van dieven, hoewel er veel capaciteit naar de acties gaat. Achteraf brengt de actie wel resultaten op, wanneer de burgers daadwerkelijk meldingen doorgeven aan de politie. De burgers ervaren het als positief dat hun wijk aan bod komt en ze zijn zich er door de actie bewuster van dat ze moeten opletten voor verdachte zaken. De impact op de bevolking ten gevolge van de Feniksacties is enorm en niet te onderschatten, maar het is niet de ideale oplossing om inbraken aan te pakken. Binnen politiezone Grimbergen is een blijvende stijging van het aantal inbraken in onroerende goederen merkbaar. Ze stellen vast dat er meer dieven worden gepakt binnen de zone, maar het is niet geweten als de acties impact hebben op het fenomeen. Een beroep doen op de burger moet wel een constante blijven en deze moet op allerlei originele manier blijvend gesensibiliseerd worden (J. Braeckmans, persoonlijke communicatie, 7 mei 2015).

10.6.3. Verwerking resultaten

De resultaten die voortkwamen uit het politiecafé in Oostende, zijn verwerkt in zaken die nodig werden geacht om de uitgaansoverlast aan te pakken: invoeren van nieuwe politieverordeningen, het plaatsen van borden aan de toegangswegen van het uitgangscentrum waarop per overtreding de sanctie staat vermeld (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

Als deze zaken effect hebben op de uitgaansoverlast is moeilijk te bewijzen aangezien het vraagstuk hieromtrent zeer complex was. Er werd met verschillende partners vanuit diverse invalshoeken samengewerkt, elkeen had zijn deel in het geheel en was zich hiervan bewust. Door deze samenwerking is een goed eindresultaat ontstaan (R. Fort, persoonlijke communicatie, 8 mei 2015).

11. Besluit

Door het uitvoeren van een vergelijkende casestudy kunnen we antwoorden op verschillende deelvragen van deze bachelorproef. Voor deze casestudy's namen we diepte-interviews af van projectleiders van zes acties die gebruikmaken van burgerparticipatie, waardoor we heel wat input verworven om het empirisch onderzoek uit te werken.

De behandelde cases zijn:

- Buurt aan de Beurt – Stad Antwerpen;
- ALERT-campagne – Politie Leuven;
- Feniksacties – Politie Grimbergen;
- Politiecafé – Politie Oostende;
- BIN Lendeledede en Antwerpen;

Deze cases maken gebruik van burgerparticipatie in de strijd tegen woninginbraak, met uitzondering van 'Buurt aan de Beurt' en het politiecafé in Oostende. Laatstgenoemde richtte zich op het aanpakken van uitgaansoverlast en 'Buurt aan de Beurt' richt zich op vier actiedomeinen, namelijk netheid, veiligheid, gezelligheid en herstellingen in een buurt.

We kunnen drie verschillende soorten cases onderscheiden. Vooreerst hebben we de cases die de burgers informeren over wat ze zelf kunnen doen omtrent veiligheid, namelijk de ALERT-campagne en de Feniksacties. Vervolgens zijn er 'Buurt aan de Beurt' en het politiecafé, die we in de categorie raadplegen plaatsen aangezien deze projecten de burger informeren en eveneens de kans bieden om problemen en oplossingen te geven. Tot slot zijn er de BIN's die we plaatsen bij coproduceren, doordat de burger hier deelneemt aan het beleid en oplossingen meebrengt in de praktijk.

Het begrip burgerparticipatie krijgt doorheen de verschillende cases diverse invullingen. Wanneer we deze samenbrengen, kunnen we burgerparticipatie invullen als: "de burger die vrijwillig een engagement opneemt voor een aspect van zijn leven of zijn omgeving en zich verantwoordelijk voelt om deel te nemen aan het veiligheidsdebat door samen met de politie te participeren aan de opheldering van inbraken. Hij voelt zich betrokken en is er van overtuigd dat hij resultaten kan boeken door zijn participatie. Belangrijk hierbij is dat de juiste informatie via de juiste informatiestroom bij de participant komt, de inzet van de burger een continuïteit is, de participatie apolitiek is en er appreciatie is voor de deelnemer".

Binnen de acties verloopt de activering van de burgers op diverse manieren. De projecten trachten steeds om de burger zo veel en zo divers mogelijk te activeren, dit kan zowel via sociale media als via bestaande fora. Essentieel hierbij is terugkoppeling naar de burger toe. Om de burger te activeren moet vernieuwend en creatief gewerkt worden, maar er moet evenwel betrokkenheid aanwezig zijn vanwege de burger. Binnen deze activering is een belangrijke rol weggelegd voor de tussenpersonen, zoals

wijkinspecteur, buurtregisseur en BIN-coördinator, doordat deze in nauw contact staan met de burgers.

Uit de casestudy's blijkt dat de verschillende projecten allen op diverse moeilijkheden stuiten en verschillende successen behalen. In verschillende cases is er sprake van nieuwe samenwerkingen die ontstaan in het verlengde van het project. Het besef groeit dat veiligheid niet langer enkel een politieaangelegenheid is. Algemeen kunnen we stellen dat de burger positief staat jegens de verschillende projecten. De terugkoppeling die van groot belang is binnen de activering van de burger is één van de belangrijkste succesfactoren, evenals het levendig houden van de verschillende acties. Niettegenstaande ervaren de verschillende projecten eveneens enkele hindernissen. Vooreerst is er het bereiken van de burger en blijvend de aandacht vestigen op de actie. Om dit obstakel te omzeilen, dient voldoende herhaling plaats te vinden en moet men inspelen op diverse doelgroepen. Een andere belemmering is het laattijdig doorgeven van verdachte handelingen aan de politie door de burger. Dit knelpunt kan echter worden omgebogen tot een succesfactor door de burger te sensibiliseren. Een algemeen obstakel dat wordt ondervonden wanneer het over woninginbraak gaat, is dat burgers hier vaak slechts aandacht voor hebben indien ze zelf slachtoffer zijn geweest.

Uit de analyse van de verschillende cases blijkt dat deze niet zijn ontstaan door één actor. Naast de burger speelt de politie een belangrijke rol. Deze dient de acties korpsbreed te dragen, zodat iedereen op de hoogte is van de inhoud van het project en zijn rol in het geheel. Een cruciale rol is weggelegd voor doelgroepagenten en wijkinspecteurs doordat deze in nauw contact staan met de burger en de sleutelfiguren in hun buurt kennen. Binnen een BIN vervult de coördinator een belangrijke rol: hij is een essentiële gesprekspartner voor de politie en het aanspreekpunt van het BIN. De buurtregisseur vult deze rol in bij 'Buurt aan de Beurt' doordat hij zijn buurt en de aanwezige partners kent en samen met hen probeert om de problemen op te lossen. De lokale overheid speelt een essentiële rol doordat deze voor de nodige ondersteuning kan zorgen, maar ook inzake subjectieve onveiligheidsgevoelens kan zij een bijdrage leveren.

Tot slot blijkt dat de verschillende projecten leiden tot positieve resultaten. De alertheid van de burger neemt toe naarmate de actie aan naamsbekendheid wint. Dit is merkbaar in de stijging van het aantal ontvangen meldingen. De verschillende projecten hebben eveneens geleid tot een goede samenwerking tussen diverse actoren. Het betrekken van de burger wordt als belangrijk ervaren en moet een constante blijven.

Door middel van deze casestudy's kunnen we een antwoord formuleren op enkele deelvragen die we reeds in de literatuurstudie beantwoordden, maar ook op de overige vragen. We gaven weer wat men binnen de cases onder burgerparticipatie verstaat, welke actoren hierbij betrokken zijn, welke succes- en faalfactoren men ervaart, welke resultaten de projecten opleveren en tot slot op welke manier de burger wordt geactiveerd. Hierbij merken we wel op dat de resultaten uit deze casestudy's niet veralgemeenbaar zijn.

DEEL III

Discussie en conclusie

12. Conclusie

12.1. Algemeen

Het voorliggende onderzoek heeft als doel een antwoord te formuleren op de vraag: "Hoe kan de burger worden geactiveerd tot burgerparticipatie?"

Vooreerst schetst de literatuurstudie een algemeen beeld van de actiedag '1dagniet', die de aanleiding vormt van dit onderzoek. In 2014 organiseerde België namelijk de eerste nationale actiedag tegen woninginbraken met als doelstelling de burger te activeren om zelf actie te ondernemen in deze strijd. Het moeilijkste onderdeel van deze actiedag bleek echter het overtuigen van de burgers tot deelname. De acties kwamen voornamelijk vanuit de politie en de (lokale) overheden. Deze bachelorproef gaat daarom na hoe burgers kunnen geactiveerd worden om te participeren aan acties op lokaal niveau.

Verder geeft de literatuurstudie een algemeen beeld over burgerparticipatie en haar context, meer bepaald: de verschillende vormen, enkele belangrijke actoren, alsook het ideale verloop van burgerparticipatie en de randvoorwaarden waaraan dit moet voldoen.

In tweede instantie toetst een meervoudige casestudy een aantal criteria in zes projecten waarbij men gebruik maakt van burgerparticipatie, al dan niet in de strijd tegen woninginbraken. Zo gaat de analyse van deze cases na wat binnen de acties wordt verstaan onder burgerparticipatie, hoe de burgers worden geactiveerd, welke succes- en faalfactoren worden ervaren, welke actoren een belangrijke rol spelen en welke resultaten de acties opleveren. De resultaten van deze analyse mogen we niet generaliseren. Niettemin kunnen we stellen dat de verworven resultaten als ondersteuning kunnen dienen bij het gebruik van burgerparticipatie.

Om vervolgens een antwoord te kunnen formuleren op de hoofdvraag van dit onderzoek, moeten we eerst de deelvragen beantwoorden.

Vooreerst kent het begrip burgerparticipatie veel invullingen wat er voor zorgde dat het belangrijk was om na te gaan welke definitie het best aansloot bij het doel van dit onderzoek. Daardoor maken we binnen de literatuurstudie gebruik van een definitie die betrekking heeft op het veiligheidsaspect. Deze definitie is te vergelijken met de invulling die de geselecteerde cases aan het begrip geven. Hierin vinden we namelijk terug dat het gaat over activiteiten door of met de burger, gericht op veiligheid. De cases geven niet aan dat de samenwerking op lokaal of wijkgebonden niveau plaatsvindt, maar doordat het om lokale projecten gaat, kunnen we dit hieruit afleiden. De verschillende cases stellen enkele voorwaarden om te kunnen spreken over burgerparticipatie: de burger moet vrijwillig een engagement opnemen en hij moet zich betrokken voelen bij het verhaal. Bovendien moet de burger ervan overtuigd zijn dat hij resultaten kan boeken. Dit vereist echter dat de informatie via de juiste kanalen bij de participant komt, alsook dat de participatie een continuïteit is en apolitiek is. Tot slot is het belangrijk dat de deelnemer zich geapprecieerd voelt.

Wanneer burgerparticipatie plaatsvindt, zijn hierbij verschillende actoren betrokken, dewelke zowel in de literatuurstudie als doorheen de casestudy's nader zijn toegelicht. Vooreerst speelt de burger een belangrijke rol, aangezien er zonder burger geen sprake kan zijn van 'burger'participatie. Deze vervult normaal de rol van dienstafnemer maar binnen burgerparticipatie neemt hij de rol in van ervaringsdeskundige.

Een andere belangrijke partner is de politie. Het concept van GGPZ zorgt dat de politie dichter moet staan bij de burger en meer aandacht moet hebben voor wat hem bezighoudt. Het kerntakendebat zorgt er voor dat de regierol die de politie vroeger had in het veiligheidsbeleid, niet langer aangewezen is doordat veiligheid geen zaak maar is van de politie alleen. Uit de cases blijkt ook dat het belangrijk is dat de politie de acties korpsbreed draagt. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor de wijkinspecteur en eventuele doelgroepagenten, doordat deze dicht bij de burger staan en de sleutelfiguren in de buurt kennen. Ze zijn een soort tussenpersoon, net als de BIN-coördinator of de buurtregisseur.

Een andere cruciale actor is de lokale overheid, aangezien deze aanzien wordt als de verantwoordelijke voor een veilige en leefbare gemeente. In het Gemeentedecreet van 2005 zijn enkele verplichtingen omtrent burgerparticipatie opgenomen. Deze lokale overheid kan eveneens voor de nodige ondersteuning zorgen en draagt bij tot de subjectieve onveiligheidsgevoelens doordat burgers zich veiliger voelen in een onderhouden buurt. Verder kan samenwerking plaatsvinden met verschillende lokale organisaties uit de buurt.

Hierbij merken we op dat we bij het selecteren van cases voornamelijk projecten georganiseerd vanuit politiezones aantreffen wanneer het om het veiligheidsaspect ging. Politie heeft een belangrijke functie wat veiligheid betreft, maar die rol betreft voornamelijk de handhaving van de veiligheid. De lokale overheid speelt evenwel een essentiële rol in het veiligheidsverhaal. We vonden echter weinig initiatieven terug die georganiseerd werden vanuit deze overheid. Het kan immers een meerwaarde zijn om deze lokale overheid nog meer te betrekken in burgerparticipatieprojecten, aangezien deze de projecten kunnen versterken en ondersteunen en zo meer draagkracht kunnen geven.

Voorts kunnen we ons afvragen hoe het verloop van burgerparticipatie op de meest optimale manier kan gebeuren. In de literatuur worden vier fasen beschreven die men moet doorlopen in een burgerparticipatieproject: informeren, adviseren, consulteren en deelnemen. Wanneer we dit model toepassen op de besproken cases, stellen we vast dat de fase van informeren en adviseren steeds plaatsvindt. De Feniksacties en de ALERT-campagne slaan echter de stap 'consulteren' over, omdat hier geen sprake is van medezeggenschap. Alle zes de projecten moedigen de burger evenwel aan tot deelname. Het gaat hierbij om het vrijwillig meewerken en over de rol van de burger op vlak van toezicht en preventie.

Het organiseren van burgerparticipatie is bovendien onderhevig aan enkele randvoorwaarden. Deze vormen vaak de successen van een burgerparticipatieproject, zo blijkt uit de cases. Vooreerst moet het probleem geschikt zijn voor het gebruik van burgerparticipatie. De verwachtingen moeten realistisch en vooraf duidelijk zijn om

onderschatting en ontgoocheling te voorkomen. Voor het verkrijgen van diverse inzichten is een diverse groep belangrijk. Uit de verschillende cases bleek dat de deelnemers vaak verschillend zijn. Er moet eveneens aandacht zijn voor de noden van de participanten en ieders input verdient dezelfde aandacht. De cases besteden aandacht aan verschillende doelgroepen en behandelen iedere melding met de nodige aandacht. Hierbij speelt ook communicatie een belangrijke rol, zowel bij aanvang van het project, als tijdens en na het project door middel van terugkoppeling. Deze aspecten worden als pluspunt ervaren binnen de acties, waarin op verschillende manieren terugkoppeling plaatsvindt naar de participanten en zo de activering kan verhogen. Een ander voordeel betreffen de nieuwe samenwerkingen die ontstaan, wat aansluit bij de visie dat veiligheid niet langer uitsluitend een politiekwestie is. De tussenpersonen uit de verschillende cases spelen een essentiële rol in het behalen van deze successen.

Tegenover deze sterktes staan echter een aantal hindernissen die de cases ondervinden. Een eerste moeilijkheid is het is het bereiken van de burger en permanent de aandacht richten op de actie. Door voldoende herhaling van de actie en door in te spelen op diverse doelgroepen, probeert men dit struikelblok te omzeilen. Een andere belemmering binnen de acties was het laattijdig doorgeven van verdachte handelingen aan de politie. Door de burger hieromtrent te sensibiliseren kan deze moeilijkheid omslaan in een sterkte. Een laatste barrière is dat burgers vaak pas aandacht hebben voor woninginbraak indien ze zelf slachtoffer zijn geweest.

Aan de hand van de casestudy's zien we dat burgerparticipatieprojecten positieve resultaten opleveren. Burgers worden alerter naarmate ze de acties beter kennen, wat resulteert in meer meldingen van verdachte handelingen. Terugkoppeling van de resultaten werkt dit eveneens mee in de hand. Het is niet steeds mogelijk om alle behaalde resultaten te meten, doordat niet altijd de nodige gegevens voorhanden zijn.

12.2. Kritische bedenkingen

We beëindigen deze bachelorproef met enkele kritische bedenkingen omtrent de gehanteerde werkwijze en de behaalde resultaten.

Oorspronkelijk was het idee aanwezig om de casestudy's te analyseren door gebruik te maken van een focusgroep. De verschillende projectleiders konden zo in interactie gaan met elkaar over het onderwerp en hun aanpak en ervaring. Vanwege de lage respons kon dit echter niet plaatsvinden en hebben we gebruik gemaakt van diepte-interviews. Hierdoor konden we eveneens heel wat informatie genereren, waardoor de gehanteerde methode ons toeliet om een antwoord te formuleren op de hoofd- en deelvragen.

Voorts kunnen we stellen dat burgerparticipatie een ruim begrip is. Hierdoor was het niet eenvoudig om een afbakening te maken. In deze bachelorproef wordt slechts een klein deel van het ruimer geheel toegelicht. We hebben gekozen om enkel zaken te bespreken die we uiteindelijk konden terugkoppelen aan de resultaten uit de casestudy's.

Doordat burgerparticipatie een ruim begrip is, kent het eveneens heel wat invullingen, waardoor we op zoek zijn gegaan naar de betekenis die het best aansloot bij de scope van dit onderzoek. Daarnaast is het opvallend dat burgerparticipatie in de literatuur vaak geassocieerd wordt met beleidsvorming. In dit onderzoek stond het activeren van de burger tot burgerparticipatie inzake de aanpak van woninginbraak centraal. Hierbij was het niet de bedoeling om na te gaan hoe de burger kan worden betrokken in de beleidsvorming omtrent dit onderwerp, maar bij de deelname aan de uitvoering van dergelijke projecten. Omwille van deze reden hebben we ons in dit onderzoek beperkt tot het genereren van gegevens die we kunnen toepassen op burgerparticipatieprojecten in de strijd tegen woninginbraak.

Een andere belemmering die we doorheen dit onderzoek hebben ervaren, is dat burgerparticipatie in België nog niet veel toegepast wordt. Dit bemoeilijkte het vinden van cases enigszins, maar uiteindelijk vonden we voldoende projecten voor dit onderzoek. In Nederland is burgerparticipatie een veel gebruikte methodiek. Het is echter niet evident om een vergelijking te maken met Nederland, aangezien daar een ander wetgevend kader van kracht is.

Tot slot bevat dit onderzoek enkel gegevens van de zijde van de organisatoren. Door de inzetbare capaciteit was het organisatorisch onmogelijk om onderzoek te voeren naar de behoeften langs de zijde van de burger.

12.3. Slotwoord

Op het einde van dit onderzoek gekomen, rest ons enkel nog een antwoord te formuleren op de hoofdvraag, namelijk: "Hoe kan de burger worden geactiveerd tot burgerparticipatie?"

Doorheen het onderzoek werd duidelijk dat heel wat zaken meespelen bij de activering van de burger. Hierbij merken we op dat deze factoren afhankelijk zijn van project tot project en de initiatiefnemer deze moet aftoetsen met de vooropgestelde doelstelling van het project.

Vooraleer van een participatieproject van start gaat, moet de initiatiefnemer afwegen als het onderwerp geschikt is voor burgerparticipatie. Daarnaast moet duidelijk zijn waarom, waarover, met wie en hoe alles zal verlopen. Een goede voorbereiding, door het volledige verloop van het project uit te werken, is essentieel.

De initiatiefnemer dient na te gaan welke partners een bijdrage kunnen leveren aan het project. Dit onderzoek maakt duidelijk dat politie en lokale overheid een belangrijke rol spelen, voornamelijk als initiatiefnemer. Deze moet proberen om steeds de passende organisaties te betrekken, zodat deze als tussenpersoon kunnen functioneren naar de beoogde doelgroep toe. Het is belangrijk om deze partners zo vroeg mogelijk te betrekken. Wanneer de beslissing tot het organiseren van burgerparticipatie ontstaat, moeten voldoende ruimte en middelen aanwezig zijn om de burger te laten participeren. De burger moet ondersteuning voelen en de procedures kunnen volgen.

Bij het activeren van de burger, dienen de trekkers van het project rekening te houden met enkele factoren. Het is belangrijk om de burger op zo veel en divers mogelijke manieren te activeren. Om de aandacht van de burger te trekken kan vernieuwing en creativiteit een bijdrage leveren. Communicatie is een cruciaal element in deze activering. Hiervoor kan men gebruik maken van bestaande fora, maar we merken dat persoonlijke communicatie de kans op participatie verhoogt. Sociale cohesie betreft eveneens een bevorderende factor. Inzake deze communicatie merken we dat terugkoppeling van groot belang is, zowel naar de deelnemers als naar de bredere bevolking toe. Een cruciale rol bij de activering van de burger is weggelegd voor wat we in dit onderzoek de tussenpersonen noemen. Dit kunnen de buurtregisseurs, BIN-coördinatoren of wijkinspecteurs zijn. Dit zijn personen die dicht bij de bevolking staan, hen kunnen aanmoedigen tot deelname en hen blijvend kunnen motiveren. We kunnen eveneens zeggen dat de burger zich moet betrokken voelen bij het initiatief, vooraleer hij deelneemt. Dit bemoedigt burgerparticipatie inzake woninginbraak, aangezien burgers zich hier vaak pas toe betrokken voelen nadat ze slachtoffer zijn geweest.

Voortkomend uit de resultaten van het onderzoek, kan vervolgonderzoek gevoerd worden naar de werking van burgerparticipatie. Zo kan men verder de vergelijking maken met Nederland, met inbegrip van een vergelijking van de verschillende wetgevingen. Dit kan een meerwaarde vormen doordat Nederland reeds heel wat verwezenlijkt heeft op vlak van burgerparticipatie en zo een bron van inspiratie kan vormen voor België. Eveneens kan vervolgonderzoek worden gedaan naar de behoeften van de burger inzake burgerparticipatie. Hierdoor kunnen initiatiefnemers hun werking beter afstemmen op de behoeften van de burger, waardoor de kans op participatie vergroot.

DEEL IV
Instrument

13. Checklist burgerparticipatie

We hebben er voor gekozen om op basis van de verworven onderzoeksresultaten, een checklist uit te werken die de lokale overheden (bvb. preventiediensten) of politie kunnen hanteren wanneer deze gebruik willen maken van burgerparticipatie. Deze checklist kan als leidraad gebruikt worden voor het opstarten van bijvoorbeeld acties in het kader van '1dagniet'.

De checklist bestaat zowel uit aandachtspunten waarop men bij aanvang van het project de aandacht op moet vestigen, als tijdens en na het project.

Als bijlage (bijlage 3) kan een ingevulde versie van deze checklist teruggevonden worden, die we hebben toegepast op een fictieve actie.

Opmerking vooraf: ieder burgerparticipatieproject is uniek. Een project moet steeds afgestemd worden op de eigen doelstellingen, behoeften en doelgroepen. Deze checklist vormt een leidraad, maar moet ingevuld worden naar gelang de specifieke kenmerken van het project.

VOORBEREIDEND	
Vooraf	<p>Wat is reeds aanwezig binnen de organiserende organisatie?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat doet deze al? • Wat loopt hier goed en slecht?
	<p>Wat is de ervaring, kennis, vaardigheden binnen deze organisatie met betrekking tot burgerparticipatie?</p>
	<p>Staat het betuur open voor vragen en initiatieven van burgers?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat wordt hiermee gedaan?
	<p>Is vooraf afgewogen waarover, waarom, wanneer, met wie en hoe de burgerparticipatie zal verlopen? (zie volgende stappen).</p>
Waarom?	<p>Wat is de trigger/aanleiding?</p>
	<p>Zijn de juiste doelstellingen voorop gesteld?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werden de doelstellingen van het project zo concreet mogelijk bepaald?
Waarover?	<p>Wat is de vraag die wordt voorgelegd aan de burger? Deze vormt de basis voor de gehanteerde methodiek (zie later).</p>
	<p>Is het onderwerp geschikt voor burgerparticipatie?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het onderwerp niet politiek gevoelig, emotioneel beladen of verplaatsbaar?; • Ligt de uitkomst van het proces niet op voorhand vast? • Laat de situatie voldoende invloed toe voor belanghebbenden om te kunnen spreken van interactiviteit?; • Is er een reële kans op constructieve samenwerking met de participanten? Is er voldoende gemeenschappelijkheid aanwezig in de standpunten van de partijen?; • Is er voldoende geld en capaciteit voor een goede begeleiding van het proces?; • Is er voldoende tijd, zonder deadlines die frustrerend werken?; • Is de overheid bereid om de belanghebbenden invloed te geven, zodat sprake kan zijn van interactiviteit?
	<p>Is er voldoende ruimte voor burgerparticipatie op vlak van volgende factoren?:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Politiek (bereidwilligheid van de overheid); • Financieel (voldoende budget); • Tijd (deadlines); • Personeel (intern, extern: partners, experts); • Juridisch (regelgeving en procedures)? <p>Welke beperkingen houden deze zaken in?</p> <p>Zij deze middelen voldoende en vlot beschikbaar?</p> <p>Wordt er rekening gehouden met eventuele besparingen?</p> <hr/> <p>Zijn het probleem en de oplossing voldoende te overzien? Is dit begrijpbaar en niet te technisch?</p> <hr/> <p>Biedt het onderwerp uitzicht op zichtbare resultaten?</p> <hr/> <p>Betreft het een onderwerp dat leeft onder de bevolking?</p> <hr/> <p>Zorg voor een duidelijke afbakening: waarover is inspraak en participatie mogelijk en waarover niet?</p>
<p>Wie?</p>	<p>Wie wil je bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omschrijf de doelgroep: wie heeft te maken met het onderwerp waarvoor je burgerparticipatie wil organiseren?; • Wie kan bijdragen tot een oplossing van het probleem? • Moet er specifieke aandacht worden gevestigd op bepaalde groepen?; • Kent de organisator de belangen, interesses en posities van de doelgroep?; • Zijn deze mensen reeds georganiseerd of niet?; • Bereik je via de georganiseerde groepen de mensen die je wil bereiken?; • Welke inspanningen worden geleverd om de niet-georganiseerde burgers te bereiken?; • Komen de mensen spontaan in beweging of moeten ze worden gesensibiliseerd?; • Zijn er bindingen aanwezig tussen de burger en de buurt?; • Is er samenhang aanwezig tussen de burgers?; • Gaat het om buurten met een hoog risico op criminaliteit?; • Voelt de burger zich betrokken bij het onderwerp?;

	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er externe bemoeilijkende factoren aanwezig?;
	Is er sprake van representativiteit in de deelnemers?
	<p>Wie kan deze doelgroepen bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikt de organisatie over eigen kanalen? Dit kan gaan over buurtkranten, sociale media, website, wijkraden...; • Kan beroep worden gedaan op bestaande partners of netwerken?; • Kan worden gewerkt met sleutelfiguren?; • Is er expertise nodig?
	Worden de burgers in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken ('early involvement')?
	Is er laagdrempeligheid en vertrouwen in de organisatie aanwezig?
	Krijgt de burger niet de indruk dat hij zelf moet instaan voor zijn veiligheid?
Wanneer?	<p>In welke fase wil men de burger laten participeren?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agendavorming • Beleidsvoorbereiding • Beleidsbepaling • Beleidsuitvoering • Beleidsevaluatie
Niveau?	<p>Hoe ver mag de inbreng van de burger gaan? Met andere woorden, op welke trede van de participatieladder bevindt het project zich?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informeren • Raadplegen • Adviseren • Coproduceren • (Mee)beslissen
Hoe?	<p>Welke methodiek kan worden gebruikt in functie van de doelstellingen, de doelgroep, de fase en de participatiegraad?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke risico's zijn verbonden aan deze methodiek?; • Wat wordt er gedaan indien de risico's zich voordoen?;

	<ul style="list-style-type: none"> • Welke succesfactoren bevat deze methodiek?; • Is de methode toepasbaar op de doelgroep?; • Is de methodiek aangepast aan de specifieke noden van het onderwerp?; • Is het project voor iedereen voldoende toegankelijk? <p>Op http://www.participatiewijzer.nl/De-Participatiewijzer wordt op basis van de mate van invloed, de fase en het doel aangegeven welke methode het beste kan gehanteerd worden.</p> <p>Enkele voorbeelden van methodieken zijn: een politiecafé, een metaplan, creatieve concurrentie, ambassadeurnetwerk...</p>
	<p>Wordt er creatief en vernieuwend gewerkt?</p>
<p>Interne organisatie</p>	<p>Wie zijn binnen de organisatie de centrale figuren om de actie aan te sturen?</p> <p>Hiervoor kan een kerngroep samengesteld worden, waar ook vertegenwoordigers van de betrokken diensten deel van kunnen uitmaken. Hiervan moet vooraf de opdracht, de mogelijkheden en beperkingen worden opgesteld.</p>
	<p>Wie gaat de regie van de actie doen?</p>
	<p>Wie is binnen het bestuur betrokken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk <ul style="list-style-type: none"> ○ College van Burgemeester en Schepenen: voltallig betrokken of één of meerdere bevoegde schepenen?; ○ Gemeenteraad: voltallig betrokken of één of meerdere bevoegde leden?; ○ Is de rol van het bestuur duidelijk omschreven en niet te overheersend?; ○ Weten College en gemeenteraad van elkaar wie wat doet en zijn ze bereid de uitkomst van het project te accepteren, ook indien dit niet de meest optimale oplossing is? • Uitvoerend <ul style="list-style-type: none"> ○ Het kan hierbij gaan om diensthoofden, medewerkers, managementteam... ○ Wordt vanuit de lokale overheid voor goede contacten gezorgd? ○ De beste participatie-ambtenaar is diegene die

	<p>deskundigheid heeft met betrekking tot participatieprocessen. Dit hoeft niet steeds de meest inhoudelijk betrokken medewerker te zijn.</p>
	<p>Afhankelijk van de fase waarin men de burger laat participeren, kan de mate van betrokkenheid van de interne organisatie variëren.</p>
Externe partners	<p>Welke partners kunnen betrokken worden in het project?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie zijn de sleutelfiguren en tussenpersonen?; • Is de relaties tussen de betrokkenen duidelijk?; • Zijn de verschilpunten tussen de betrokkenen duidelijk?; • Is het duidelijk hoe de betrokkenen een meerwaarde kunnen bieden?; • Zijn de rollen van de betrokkenen duidelijk?; • Zijn de betrokkenen overtuigd van het nut?; • Zijn de betrokkenen akkoord met de methodiek?
	<p>Wordt er gefocust op een samenwerking tussen organiserende instantie, betrokken partners en betrokkenen/bewoners?</p>
	<p>Wordt er gezorgd voor afstemming omtrent de samenwerking wanneer verschillende partijen betrokken zijn? Worden vooraf spelregels vastgelegd.</p>
Communicatie	<p>Is er, reeds bij aanvang, communicatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bestaan van het project?; • Het waarom van het project?; • De doelstellingen van het project?; • De werking van de procedures?; • De rol en inbreng van de betrokkenen?; • Het gevolg dat wordt gegeven aan de inbreng.
	<p>Kennen de relevante actoren het project?</p>
	<p>Wordt er via zoveel mogelijk diverse kanalen gecommuniceerd, afgestemd op de diverse doelgroepen?</p>
	<p>Wordt er in iedere fase aandacht gevestigd op terugkoppeling?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn er afspraken omtrent interne terugkoppeling naar alle betrokkenen bij de het project?

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Via interne mailing of nieuwsbrief? ○ Bij aansluitend overleg omtrent het onderwerp? • Zijn er afspraken omtrent externe terugkoppeling over het project naar alle bewoners en de doelgroep?
	Wie doet deze terugkoppeling?
	Op welke manier gebeurt deze terugkoppeling?
	Wordt er gefocust op communicatie tijdens vooroverleg, in plaats van uitleg achteraf?
	Is er duidelijkheid over procedures en planningsdata?
	Wordt er voldoende gecommuniceerd zodat betrokkenen niet voor voldongen feiten worden geplaatst?
	Wordt er gezorgd voor persoonlijke communicatie naar de deelnemers toe, zodat de kans op deelname vergroot?
Participatieplan	<p>Is het verloop van het proces uitgetekend om het project te coördineren?:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie is verantwoordelijk voor wat?; • Wat is de timing?; • Welke zijn de aangewezen methodieken?; • Wie zijn de belangrijke contactpersonen?
	Is het participatieplan uitgetekend en wordt het bijgestuurd waar nodig doorheen het proces?
	Worden bepaalde momenten aan de hand van het plan in het geheel geplaatst?
	Worden betrokkenen op de hoogte gehouden van het hele proces, aan de hand van het plan?
TIJDENS het project	
Communicatie	<p>Wordt er tussentijds geïnformeerd en teruggekoppeld (zowel intern als extern)? Dit kan eventueel aan de hand van digitale informatievoorziening, zoals via een site of sociale media.</p>
	Wordt er bij de informatie en terugkoppeling een onderscheid gemaakt tussen directe betrokkenen en de bevolking?

	<p>Informeer deze beiden op een specifieke manier.</p> <p>Wordt er gebruik gemaakt van ideeën van de betrokkenen en worden deze geïnformeerd over wat er met deze ideeën gedaan werd?</p> <p>Wordt er regelmatig voor tussentijdse activering gezorgd indien een actie over een langere termijn loopt?</p>
Beloftes	<p>Worden beloftes steeds nagekomen? Wordt duidelijk gemaakt waarom deze niet nagekomen worden?</p>
Betrokkenen	<p>Worden de betrokkenen steeds serieus genomen?</p>
Resultaten	<p>Zijn er structurele middelen aanwezig voor de opvolging?</p> <p>Worden de behaalde resultaten bijgehouden tijdens het project?</p>
Na AFLOOP	
Nazorg	<p>Wordt er nazorg voorzien eenmaal de actie afgelopen is?</p> <p>Wordt iets ondernomen met de resultaten?</p> <p>Worden de behaalde resultaten teruggekoppeld naar de bevolking?</p>
Evaluatie	<p>Wordt de actie geëvalueerd met de betrokken partners?</p> <p>Wordt de actie intern en, indien gewenst, met de gemeenteraad geëvalueerd?</p>

14. Bibliografie

- 1DagNiet Nederland. (2015). *Over 1DagNiet*. Geraadpleegd op 3 mei 2015, op <http://1dagniet.nl/over-1dagniet/>
- Arnstein, Sherry R. (1969). "A ladder of Citizen Participation". *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Brans, M., Maesschalck, J. & Gelders, D. *Eindrapport "Burgerparticipatie"* [Rapport]. Leuven: KU Leuven.
- Bryon, B. (5 april 2015). *Minder inbraken door alerte burger* [TV – uitzending]. VTM.
- Business Talent Network. (z.d.). *Master Economie*. Geraadpleegd op 25 mei 2015, op <http://scriptie.nl/scriptie/master-economie-0>
- D66 Groningen. (2011). *Checklist burgerparticipatie*. Geraadpleegd op 23 mei 2015, op <http://d66groningen.nl/actueel/checklist-burgerparticipatie/>
- Dankert, R. (2013). *Casestudie onderzoek met interviews en documentenstudie*. Geraadpleegd op 25 mei 2015, op <http://ritskedankert.nl/dossiers/implementatie-van-beleid/onderzoeksmethode>
- Decreet van 15 juli 2005 betreffende het Gemeentedecreet (31 augustus 2005). *Belgisch Staatsblad*, 38153-38251
- De Pauw, E. (2012). *Methodiek Integrale Veiligheid* [Cursus]. Kortrijk: Vives Ipsoc.
- Devos, C. (2006). *De kleermakers en de keizer: inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*. Gent: Academia Press.
- Edelenbos, J. & Monnikhof, R. (2001). *Lokale interactieve beleidsvorming: een vergelijkend onderzoek naar de consequenties van interactieve beleidsvorming voor het functioneren van de lokale democratie*. Utrecht: Lemma.
- Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken. (2014). *Woninginbraak? 1dag niet!* [Perstekst]. Brussel: 1dagniet.
- Federale Politie. (2015). *Excellente-politiezorg*. Geraadpleegd op 29 mei 2015, op <http://www.politie.be/fed/nl/over-ons/geintegreerde-politie/excellente-politiezorg>
- Federale Politie. (2015). *Het Nationaal Veiligheidsplan*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, op <http://www.politie.be/fed/nl/over-ons/geintegreerde-politie/nationaal-veiligheidsplan>
- Fischer, T. & Julsing, M. (2009). *Onderzoeksvaardigheden*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

- Geïntegreerde Taalbank. (2010). *Burger*. Geraadpleegd op 22 mei 2015, op <http://gtb.inl.nl/iWDB/search?actie=results&wdb=wnt%2Cvmnw%2Conw%2Cmnw&uitvoer=HTML&lemmodern=%22burger%22>
- Gemeente Rotterdam. (2006). *Werken aan een veiliger Rotterdam, de aanpak* [Cahier]. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.
- Gemeente Sint-Oedenrode. (2011). *Leidraad burgerparticipatie en interactief werken* [Handleiding]. Sint-Oedenrode: Gemeente Sint-Oedenrode.
- Jobpol. (z.d.). *Het basisbegrip 'gemeenschapsgerichte politiezorg' (GGPZ)*. Geraadpleegd op 18 februari 2015, op http://www.jobpol.be/home/politie_politiezorg_pijlers/
- KU Leuven. (2014). *Leven en wonen in Leuven*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, op http://www.kuleuven.be/studenten/leven_wonen.htm
- Moulijn, M. en Wiebusch, M. (2013). *Van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving? Een zoektocht naar een andere rolverdeling tussen overheid, burgers, zorg- en welzijnsinstellingen* [Literatuurstudie]. Stichting Arcon: Borne.
- Participatiewiki. (2011). *Participatieladder*. Geraadpleegd op 17 februari 2015, op <http://participatiewiki.be/wiki/index.php/Participatieladder>
- Politie Antwerpen. (2015). *De Blauwe Lijn*. Geraadpleegd op 12 mei 2015, op <http://www.politieantwerpen.be/deblauwelijn>
- Politie Leuven. (13 oktober 2014). *Nieuwe ALERT-campagne #Leuven* [Twitter Post]. Geraadpleegd op 9 mei 2015, op <https://twitter.com/politieleuven/status/521644167630708736>
- Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen. (2012). *Ontwerp je participatieproces*. Geraadpleegd op 22 mei 2015, op <http://www.participatiewordtgesmaakt.be/nl/je-bent-bestuurder/ontwerp-je-participatieproces/>
- Steyaert, S. (2013). *Participatie anno 2013: hoe echt interactief beleid realiseren?* Geraadpleegd op 13 februari 2015, op <http://communicatie.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/StefSteyaertParticipatieAnno2013Kortomcongres20131118.pdf>
- Swanborn, P.G. (2013). *Case studies: wat, wanneer en hoe?* Den Haag: Boom Lemma.
- Vancraeynest, S. (2015). *Evaluatie actiedag '1dagniet'* (niet gepubliceerd) [Rapport]. Brussel: FOD BiZa.

- Van Dale. (2015). *Betekenis 'burger'*. Geraadpleegd op 13 februari 2015, op <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=burger+&lang=nn#.VN2ghvmG-rQ>
- Vanreppelen, J. (2011). *Randvoorwaarden voor geslaagde beleidsparticipatie*. Geraadpleegd op 15 maart 2015, op <http://www.vvsg.be/thema/participatie/Documents/Randvoorwaarden%20beleidsparticipatie%20voor%20lokale%20besturen.pdf>
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. (z.d.). *Antwerpen: Buurt aan de Beurt*. Geraadpleegd op 3 mei 2015, op http://www.vvsg.be/veiligheid/lokalepolitie/Pages/pr_BuurtaandeBeurt.aspx
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. (z.d.). *Checklist in 15 stappen naar een participatief beleid*. Geraadpleegd op 22 mei 2015, op http://www.vvsg.be/veiligheid/gemeentelijkveiligheidsbeleid/burgerparticipatie/plan_van_aanpak/Pages/15stappenplan.aspx
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. (z.d.). *Het wettelijk kader voor burgerparticipatie*. Geraadpleegd op 18 maart 2015, op http://www.vvsg.be/veiligheid/gemeentelijkveiligheidsbeleid/burgerparticipatie/wetenschappelijke%20benadering/Pages/Wettelijk_kader.aspx
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. (2009). *Burgers en veiligheid: samen de leefbaarheid en veiligheid in de buurt verhogen* [praktijkgids]. Brussel: VVSG.
- Versteegh, P., van der Plas, T. & Nieuwstraten, H. (2010). *The best of Three Worlds*. Politieacademie: Apeldoorn.
- Verzele, H. (2012). *Organisatie van de Veiligheidssector* [Cursus]. Kortrijk: Vives Ipsoc.
- Vlaanderen. (z.d.). *Wat doet een gemeente?* Geraadpleegd op 1 juni 2015, op <http://www.vlaanderen.be/nl/gemeenten-en-provincies/dienstverlening-van-gemeenten-en-provincies/wat-doet-een-gemeente>

15. Bijlagen

- Bijlage 1:** Tabel respondenten
Bijlage 2: Half gestructureerd interviewschema
Bijlage 3: Toegepaste checklist

15.1. Bijlage 1: Tabel respondenten

<i>Naam respondent</i>	<i>Functie</i>	<i>Dienst</i>	<i>Datum interview</i>
Barend De Reu	Coördinator 'Buurt aan beurt'	Stad Antwerpen	5 mei 2015
Anke Stakenborg	Commissaris	Politie Leuven	6 mei 2015
Jurgen Braeckmans	Korpschef	Politiezone Grimbergen	7 mei 2015
Rudy Fort	Commissaris	Politie Oostende	8 mei 2015
Wim Vanneste	Commissaris	Politiezone Vlas	8 mei 2015
Guido Bennaerts	Inspecteur Gemandateerd politiebeambte BIN	Politie Antwerpen	19 mei 2015

15.2. Bijlage 2: Half gestructureerd interviewschema

1. Onderzoeksvragen

Hoofdvraag bachelorproef

Hoe kan de burger worden geactiveerd tot burgerparticipatie?

Deelvragen bachelorproef

- Wat is burgerparticipatie?
- Welke actoren spelen een rol bij burgerparticipatie?
- Hoe verloopt burgerparticipatie op de meest optimale manier?
- Wat zijn de randvoorwaarden voor een goed verloop van burgerparticipatie?
- Welke succes- en faalfactoren ervaren burgerparticipatieprojecten?
- Welke resultaten levert burgerparticipatie op?

2. Soort interview

Bij een diepte-interview vindt een gesprek plaats tussen de interviewer en één respondent. Hierbij wordt een licht gestructureerde vragenlijst gehanteerd. Conclusies uit diepte-interviews mogen niet gegeneraliseerd worden voor de onderzoeksdoelgroep. Door diepte-interviews uit te voeren met betrokken actoren en interessante partners kunnen gedachten en ideeën worden uitgediept en kan verder worden ingegaan op bepaalde aspecten (Fischer & Julsing, 2009).

Bij de diepte-interviews maken we gebruik van halfgestructureerde interviews. Bij dit soort interviews liggen de onderwerpen en de startvraag van het interview vast (Fischer & Julsing, 2009). Doordat er reeds voorkennis aanwezig omtrent het onderwerp door uitvoeren van de literatuurstudie, wordt gekozen voor halfgestructureerde interviews. Het is immers de bedoeling om door het afnemen van de interviews meer informatie te verkrijgen aangaande het onderwerp en de kennis hierover te verscherpen.

Door het vooraf bepalen van de onderwerpen en deelvragen is er een zekere leidraad aanwezig die de basis zal vormen voor het interview. Doordat het interview halfgestructureerd is, bestaat de mogelijkheid om verder in te gaan op bepaalde antwoorden of aspecten die aangehaald worden door de gesprekspartner.

3. Interviewschema

Introductie

Goedemiddag meneer/mevrouw

Ik ben Sandrine Vanraeyenest, derdejaarsstudente Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid, aan Hogeschool VIVES, departement Sociaal Agogisch Werk.

Vooreerst wil ik u bedanken dat u tijd vrijmaakt voor dit interview. Ik zal eerst even de context van dit interview scheppen. Zoals vermeld stond in de e-mail, doe ik in het kader van mijn bachelorproef onderzoek naar burgerparticipatie. Meer bepaald onderzoek ik hoe de burger kan geactiveerd worden tot burgerparticipatie inzake woninginbraak. Om deze vraag zo goed mogelijk te beantwoorden, worden interviews afgenomen van personen die expertise hebben omtrent dit onderwerp. Op die manier wil ik zoveel mogelijk informatie en gegevens omtrent dit onderwerp verkrijgen, om een zo goed mogelijk antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag.

Indien dit voor u goed is, zal dit gesprek worden opgenomen. Dit is enkel om achteraf het interview optimaal te kunnen uitwerken. Het interview zal ongeveer een uur duren.

Heeft u reeds vragen vooraf?

Inleidende vragen

Algemeen:

- Kunt u uw functie en organisatie kort omschrijven?
- Indien van toepassing: Kan u het project kort beschrijven?
- Op welke manier werkt u rond burgerparticipatie?
- Welke ervaringen heeft u met burgerparticipatie?

Topics

Deelvraag 1: Wat is burgerparticipatie voor u?

- Wat verstaat u onder burgerparticipatie?
- Welke kenmerken zijn onlosmakelijk verbonden aan burgerparticipatie?

Deelvraag 2: Welke zijn de randvoorwaarden voor een goed verloop van burgerparticipatie?

- Welke actoren moeten betrokken (cruciaal) worden bij burgerparticipatie?
- Waarom?
- Wat is hun rol?
- Welke omgevingsfactoren/randvoorwaarden moeten aanwezig zijn om burgerparticipatie te kunnen organiseren?
- Welke zijn de ervaren succes- en faalfactoren van burgerparticipatie?

Deelvraag 3: Hoe verloopt burgerparticipatie op de meest optimale manier?

- Welke fases moeten worden doorlopen om burgerparticipatie te verkrijgen?
- Welke trede van de participatieladder ervaart u als het meest efficiënt?

Deelvraag 4: Hoe staat de burger tegenover deelname aan burgerparticipatie?

- Hoe kan de burger worden gemotiveerd om deel te nemen aan burgerparticipatie?
- Welke kunnen de oorzaken zijn voor een gebrek aan burgerparticipatie?
- Wat is er volgens u nodig om de burger tot participatie te activeren?

Afsluitende vragen

We zijn op het einde van dit interview gekomen. Zijn er zaken die u nog wenst toe te voegen of die niet aan bod zijn gekomen?

Indien u dit wenst, kan ik u na verwerking van alle gegevens, de definitieve versie van het onderzoek bezorgen.

Dan wil ik u alvast van harte bedanken voor de tijd die u heeft vrijgemaakt voor dit interview en de interessante informatie die u mij heeft gegeven.

15.3. Bijlage 3: Toepassing checklist

Hieronder passen we de opgestelde checklist toe op een fictieve actie. We lichten deze actie eerst kort toe en passen dan de checklist hier op toe. Let wel: het gaat over een fictieve situatie, waarbij in ideale omstandigheden kan gewerkt worden. Deze toepassing is dus niet reëel en ook niet volledig.

Situatieschets:

Stad x wil in het kader van de actiedag '1dagniet' een actie ondernemen om de burger bewust te maken van zijn eigen rol in de strijd tegen woninginbraak. De stad wil echter niet enkel de burger informeren en adviseren, ze wil eveneens weten hoe hij zelf tegenover deze problematiek staat, welke behoeften hij hieromtrent heeft en welke ideeën hij zelf heeft om dit probleem aan te pakken.

Het komt er in principe op neer dat de stad de burger wil informeren, maar eveneens willen ze hem horen vanuit zijn standpunt als burger, zodoende dat de actie afgestemd is op zijn behoeften.

VOORBEREIDEND		
Vooraf	Wat is reeds aanwezig binnen de organiserende organisatie? <ul style="list-style-type: none"> • Wat doet deze al? • Wat loopt hier goed en slecht? 	De stad betreft de burgers reeds in heel wat zaken door het organiseren van adviesraden. Er zijn verschillende kanalen aanwezig via dewelke de burger ideeën, opmerkingen, vragen, klachten kan doorgeven. Zo is er een ombudsdienst en een klantendienst van de stad. Eveneens zijn er goede verhoudingen aanwezig tussen de verschillende stadsdiensten en organisaties in de stad. Goed: de stadsdiensten kunnen op verschillende manieren worden bereikt door de burger: tijdens de openingsuren, via een formulier in de stadskrant, online. Deze diensten worden via verschillende

		<p>kanalen gepromoot, zoals via de stadskrant en de stadswebsite. Tot slot bevorderen verschillende overlegorganen met verschillende diensten de informatie-uitwisseling.</p> <p>Slecht: Er vindt geen persoonlijke communicatie plaats naar de burger en het zijn vaak dezelfde mensen die worden bereikt en zaken melden.</p>
	<p>Wat is de ervaring, kennis, vaardigheden binnen deze organisatie met betrekking tot burgerparticipatie?</p>	<p>Binnen de stad werd door de jaren heen al wat geëxperimenteerd met burgerparticipatie. Er werd reeds samen met de politie een politiecafé georganiseerd, dat resulteerde in het oprichten van een ombuds- en klantendienst. Deze diensten hebben door de jaren heen de nodige ervaring en procedures ontwikkeld om diverse meldingen te verwerken.</p>
	<p>Staat het betuur open voor vragen en initiatieven van burgers?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat wordt hiermee gedaan? 	<p>Ja: vragen en initiatieven worden steeds doorgegeven aan de desbetreffende dienst en hier wordt steeds mee aan de slag gegaan. De burger wordt eveneens op de hoogte gesteld over het gevolg dat hier werd aan gegeven.</p>
	<p>Is vooraf afgewogen waarover, waarom, wanneer, met wie en hoe de burgerparticipatie zal verlopen? (zie</p>	<p>Ja: resulteert in een participatieplan.</p>

	volgende stappen).	
Waarom?	Wat is de trigger/aanleiding?	De aanleiding komt voort uit de actiedag '1dagniet' en de hoge inbraakcijfers in de stad. Door een actie te organiseren dat kadert binnen een nationale actie, hoopt de stad om meer draagkracht te verkrijgen.
	Zijn de juiste doelstellingen voorop gesteld? <ul style="list-style-type: none"> • Werden de doelstellingen van het project zo concreet mogelijk bepaald? 	Ja: het doel is om de burger bewust te maken van zijn eigen rol in de strijd tegen woninginbraak, hierbij wil de stad nagaan welke behoeften en ideeën omtrent deze strijd aanwezig zijn bij de burger. Op die manier wordt de burger betrokken bij de bestrijding van dit fenomeen en weet de stad waar behoefte aan is en waar de actie moet aan voldoen.
Waarover?	Wat is de vraag die wordt voorgelegd aan de burger? Deze vormt de basis voor de gehanteerde methodiek (zie later).	Hoe kunnen we samen woninginbraak aanpakken?
	Is het onderwerp geschikt voor burgerparticipatie? <ul style="list-style-type: none"> • Is het onderwerp niet politiek gevoelig, emotioneel beladen of verplaatsbaar?; • Ligt de uitkomst van het proces niet op voorhand vast? • Laat de situatie voldoende invloed toe voor belanghebbenden om te kunnen spreken van interactiviteit?; • Is er een reële kans op 	Ja: <ul style="list-style-type: none"> • Nee • Nee • Ja • Ja

	<p>constructieve samenwerking met de participanten? Is er voldoende gemeenschappelijkheid aanwezig in de standpunten van de partijen?;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is er voldoende geld en capaciteit voor een goede begeleiding van het proces?; • Is er voldoende tijd, zonder deadlines die frustrerend werken?; • Is de overheid bereid om de belanghebbenden invloed te geven, zodat sprake kan zijn van interactiviteit? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Ja • Ja
	<p>Is er voldoende ruimte voor burgerparticipatie op vlak van volgende factoren?:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politiek (bereidwilligheid van de overheid); • Financieel (voldoende budget); • Tijd (deadlines); • Personeel (intern, extern: partners, experts); • Juridisch (regelgeving en procedures)? <p>Welke beperkingen houden deze zaken in? Zij deze middelen voldoende en vlot beschikbaar? Wordt er rekening gehouden met eventuele besparingen?</p>	<p>Ja</p> <p>Beperking: momenteel is woninginbraak een prioriteit in het ZVP. Wanneer dit niet langer zo zou zijn, zullen de middelen worden ingezet op andere prioriteiten. Het huidige ZVP loopt nog tot 2017, waardoor de inzet op deze prioriteit tot dan verzekerd is, net als de beschikbaarheid van middelen.</p> <p>Eventuele besparingen worden in het achterhoofd gehouden, maar doordat de begroting voor het uitvoeren van het huidige ZVP is goedgekeurd, worden hier geen problemen rond verwacht.</p>
	<p>Zijn het probleem en de oplossing voldoende te overzien? Is dit begrijpbaar en niet te technisch?</p>	<p>Ja: het probleem is duidelijk voor alle betrokkenen, iedereen weet wat woninginbraak is.</p>
	<p>Biedt het onderwerp uitzicht op zichtbare</p>	<p>Ja: er wordt gestreefd</p>

	resultaten?	naar een daling van het aantal woninginbraken.
	Betreft het een onderwerp dat leeft onder de bevolking?	Het onderwerp leeft vooral bij slachtoffers of inwoners van buurten met een hoog risico op slachtofferschap.
	Zorg voor een duidelijke afbakening: waarover is inspraak en participatie mogelijk en waarover niet?	Er is inspraak mogelijk over de behoeften en ideeën op vlak van woninginbraak. Andere criminaliteitsfenomenen worden bij deze actie buiten beschouwing gelaten.
Wie?	<p>Wie wil je bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omschrijf de doelgroep: wie heeft te maken met het onderwerp waarvoor je burgerparticipatie wil organiseren?; • Wie kan bijdragen tot een oplossing van het probleem? • Moet er specifieke aandacht worden gevestigd op bepaalde groepen?; • Kent de organisator de belangen, interesses en posities van de doelgroep?; • Zijn deze mensen reeds georganiseerd of niet?; • Bereik je via de georganiseerde groepen de mensen die je wil bereiken?; • Welke inspanningen worden geleverd om de niet-georganiseerde burgers te bereiken?; • Komen de mensen spontaan in beweging of moeten ze worden gesensibiliseerd?; 	<p>De doelgroep van de actie zijn alle bewoners van een wooneenheid. Deze kunnen eveneens allen bijdragen tot een oplossing van het probleem.</p> <p>Specifieke aandacht kan uitgaan naar ouderen, doordat deze een hogere kans op slachtofferschap hebben.</p> <p>De belangen, interesses en posities van de doelgroep zijn deels gekend via de aanwezige organisaties en diensten in de stad.</p> <p>Slechts een deel van de doelgroep wordt bereikt via georganiseerde groepen.</p> <p>Via tussenpersonen (wijkagenten, BIN-coördinatoren) wordt getracht om de niet-georganiseerde burgers</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er bindingen aanwezig tussen de burger en de buurt?; • Is er samenhang aanwezig tussen de burgers?; • Gaat het om buurten met een hoog risico op criminaliteit?; • Voelt de burger zich betrokken bij het onderwerp?; • Zijn er externe bemoeilijkende factoren aanwezig?; 	<p>persoonlijk te bereiken.</p> <p>Niet iedere burger komt even vlot in beweging, voornamelijk de mondige burgers komen spontaan in beweging.</p> <p>De aanwezigheid van bindingen tussen de burgers en met de buurt, is afhankelijk van buurt tot buurt. Burgers zijn gemakkelijker mee te krijgen in buurten waar deze bindingen aanwezig zijn.</p> <p>Bepaalde buurten in de stad hebben een hoger risico op woninginbraken. Dit is te analyseren aan de hand van criminaliteitsstatistieken.</p> <p>Voornamelijk burgers die reeds slachtoffer werden, voelen zich betrokken bij het onderwerp. Een andere bemoeilijkende factor is het gegeven dat niet iedereen zich verbonden voelt met zijn buurt in een stadsomgeving.</p>
	<p>Is er sprake van representativiteit in de deelnemers?</p>	<p>Hier wordt naar gestreefd door iedere burger te betrekken. Maar vaak komen dezelfde deelnemers terug.</p>
	<p>Wie kan deze doelgroepen bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikt de organisatie over eigen kanalen? Dit kan gaan over buurtkranten, sociale media, website, wijkraden...; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja

	<ul style="list-style-type: none"> • Kan beroep worden gedaan op bestaande partners of netwerken?; • Kan worden gewerkt met sleutelfiguren?; • Is expertise nodig? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Ja • De partners moeten weten waarover ze praten.
	Worden de burgers in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken ('early involvement')?	Ja
	Is er laagdrempeligheid en vertrouwen in de organisatie aanwezig?	Ja, dit wordt in de hand gewerkt door gemakkelijk contacteerbaar te zijn en door de aanwezigheid van tussenpersonen.
	Krijgt de burger niet de indruk dat hij zelf moet instaan voor zijn veiligheid?	Nee, er wordt duidelijk gecommuniceerd dat er samen wordt gewerkt. Het is niet de bedoeling dat de burger volledig zelf moet instaan voor zijn veiligheid.
Wanneer?	<p>In welke fase wil men de burger laten participeren?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agendavorming • Beleidsvoorbereiding • Beleidsbepaling • Beleidsuitvoering • Beleidsevaluatie 	<p>Beleidsbepaling: de burgers denken mee over wat kan gedaan worden tegen woninginbraak.</p> <p>Beleidsuitvoering: de burger werkt mee aan de uitvoering van de beslissingen.</p>
Niveau?	<p>Hoe ver mag de inbreng van de burger gaan? Met andere woorden, op welke trede van de participatieladder bevindt het project zich?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informeren 	<p>Adviseren: de stad vraagt advies aan de bewoners. Deze kunnen problemen aankaarten en oplossingen voorstellen.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Raadplegen • Adviseren • Coproduceren • (Mee)beslissen 	
<p>Hoe?</p>	<p>Welke methodiek kan worden gebruikt in functie van de doelstellingen, de doelgroep, de fase en de participatiegraad?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke risico's zijn verbonden aan deze methodiek?; • Wat wordt er gedaan indien de risico's zich voordoen?; • Welke succesfactoren bevat deze methodiek?; • Is de methode toepasbaar op de doelgroep?; • Is de methodiek aangepast aan de specifieke noden van het onderwerp?; • Is het project voor iedereen voldoende toegankelijk? <p>Op http://www.participatiewijzer.nl/De-Participatiewijzer wordt op basis van de mate van invloed, de fase en het doel aangegeven welke methode het beste kan gehanteerd worden.</p> <p>Enkele voorbeelden van methodieken zijn: een politiecafé, een metaplan, creatieve concurrentie, ambassadeurnetwerk...</p>	<p>Op basis van bovenstaande gegevens, wordt gekozen voor de methodieken ambassadeurnetwerk en metaplan.</p> <p>Er wordt gekozen om eerst te werken met een ambassadeurnetwerk, om op die manier mensen te werven en te enthousiasmeren door sleutelfiguren. Deze sleutelfiguren stimuleren de burgers om mee te werken en hun steun te krijgen. Het succes van deze methodiek is dat het een effectief middel is om moeilijk bereikbare groepen te bereiken en er dus voor zorgt dat het project voor iedereen toegankelijk is. Eveneens wordt de aandacht voor het onderwerp zo vergroot.</p> <p>Vervolgens wordt gewerkt met een metaplan, waardoor snel ideeën kunnen worden verzameld, gedeeld en geprioriteerd. Het voordeel van deze methodiek is dat er geen voorkennis is vereist, dat het snel gaat voor de deelnemers en dat ze</p>

		gestimuleerd worden om actief bij te dragen aan de discussie over het onderwerp. Voor de organisator neemt dit echter heel wat tijd in beslag. Deze methode moet namelijk verscheidene keren herhaald worden, doordat slechts een beperkt aantal deelnemers per sessie kunnen deelnemen.
	Wordt er creatief en vernieuwend gewerkt?	Ja: er wordt gewerkt met een methodiek dat niet eerder werd gebruikt.
Interne organisatie	Wie zijn binnen de organisatie de centrale figuren om de actie aan te sturen? Hiervoor kan een kerngroep samengesteld worden, waar ook vertegenwoordigers van de betrokken diensten deel van kunnen uitmaken. Hiervan moet vooraf de opdracht, de mogelijkheden en beperkingen worden opgesteld.	Preventieteam, ombudsdienst, managementteam, financiële cel, burgemeester.
	Wie gaat de regie van de actie doen?	Preventieambtenaar
	Wie is binnen het bestuur betrokken? <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk <ul style="list-style-type: none"> ○ College van Burgemeester en Schepenen: voltallig betrokken of één of meerdere bevoegde schepenen?; ○ Gemeenteraad: voltallig betrokken of één of meerdere bevoegde leden?; ○ Is de rol van het bestuur duidelijk omschreven en niet te overheersend?; ○ Weten College en 	Het volledige College en de volledige Gemeenteraad worden betrokken. De rol van deze organen is duidelijk omschreven in het participatieplan en deze zijn bereid de uitkomst van het project te accepteren. Vanuit de stad worden diverse overlegorganen georganiseerd met diverse stadsdiensten en organisaties uit de stad, waardoor deze een goede

	<p>gemeenteraad van elkaar wie wat doet en zijn ze bereid de uitkomst van het project te accepteren, ook indien dit niet de meest optimale oplossing is?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerend <ul style="list-style-type: none"> ○ Het kan hierbij gaan om diensthoofden, medewerkers, managementteam... ○ Wordt vanuit de lokale overheid voor goede contacten gezorgd? ○ De beste participatie-ambtenaar is diegene die deskundigheid heeft met betrekking tot participatieprocessen. Dit hoeft niet steeds de meest inhoudelijk betrokken medewerker te zijn. 	<p>relatie hebben met elkaar.</p>
	<p>Afhankelijk van de fase waarin men de burger laat participeren, kan de mate van betrokkenheid van de interne organisatie variëren.</p>	
<p>Externe partners</p>	<p>Welke partners kunnen betrokken worden in het project?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie zijn de sleutelfiguren en tussenpersonen?; • Is de relaties tussen de betrokkenen duidelijk?; • Zijn de verschilpunten tussen de betrokkenen duidelijk?; • Is het duidelijk hoe de betrokkenen een meerwaarde kunnen bieden?; • Zijn de rollen van de betrokkenen duidelijk? • Zijn de betrokkenen overtuigd van 	<p>Partners die we betrekken in deze actie zijn: politie, bewonersorganisaties, verenigingen, stadsdiensten en OCMW.</p> <p>Belangrijke tussenpersonen zijn de wijkinspecteurs en BIN-coördinatoren. Deze kennen op hun beurt terug de sleutelfiguren in hun buurt. Deze tussenpersonen spelen een belangrijke rol in het ambassadeurnetwerk.</p>

	<p>het nut?;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn de betrokkenen akkoord met de methodiek? 	<p>De relaties, de verschilpunten, de meerwaarde en de rollen van de betrokkenen zijn duidelijk. Deze zijn overtuigd van het nut van de actie en gaan akkoord met de methodiek.</p>
	<p>Wordt er gefocust op een samenwerking tussen organiserende instantie, betrokken partners en betrokkenen/bewoners?</p>	<p>Ja, dit wordt vooropgesteld.</p>
	<p>Wordt er gezorgd voor afstemming omtrent de samenwerking wanneer verschillende partijen betrokken zijn? Worden vooraf spelregels vastgelegd.</p>	<p>Ja</p>
Communicatie	<p>Is er, reeds bij aanvang, communicatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bestaan van het project?; • Het waarom van het project?; • De doelstellingen van het project?; • De werking van de procedures?; • De rol en inbreng van de betrokkenen?; • Het gevolg dat wordt gegeven aan de inbreng. 	<p>Ja</p>
	<p>Kennen de relevante actoren het project?</p>	<p>Ja</p>
	<p>Wordt er via zoveel mogelijk diverse kanalen gecommuniceerd, afgestemd op de diverse doelgroepen?</p>	<p>Ja, er wordt gebruik gemaakt van sociale media, affiches, een persoonlijke brief op naam van de burger en op diverse evenementen in de stad wordt gecommuniceerd over de actie.</p>
	<p>Wordt er in iedere fase aandacht gevestigd op terugkoppeling?</p>	<p>Ja. Er zijn zowel afspraken omtrent de interne en externe terugkoppeling.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er afspraken omtrent interne terugkoppeling naar alle betrokkenen bij de het project? <ul style="list-style-type: none"> ○ Via interne mailing of nieuwsbrief? ○ Bij aansluitend overleg omtrent het onderwerp? • Zijn er afspraken omtrent externe terugkoppeling over het project naar alle bewoners en de doelgroep? 	Deze zijn opgenomen in een communicatieplan.
	Wie doet deze terugkoppeling?	Preventieambtenaar
	Op welke manier gebeurt deze terugkoppeling?	De externe terugkoppeling gebeurt aan de hand van een resultatenfolder. Intern wordt gebruik gemaakt van bestaande overleggen en nieuwsbrieven.
	Wordt er gefocust op communicatie tijdens vooroverleg, in plaats van uitleg achteraf?	Ja, alles wordt vooraf duidelijk besproken, zodoende dat er kan gestart worden zonder onduidelijkheden.
	Is er duidelijkheid over procedures en planningsdata?	Ja, de procedures en planning zijn opgenomen in het participatieplan.
	Wordt er voldoende gecommuniceerd zodat betrokkenen niet voor voldongen feiten worden geplaatst?	Ja
	Wordt er gezorgd voor persoonlijke communicatie naar de deelnemers toe, zodat de kans op deelname vergroot?	Ja, dit wordt verwezenlijkt door persoonlijke communicatie via de wijkinspecteurs.
Participatieplan	Is het verloop van het proces uitgetekend om het project te coördineren?: <ul style="list-style-type: none"> • Wie is verantwoordelijk voor wat?; 	Dit participatieplan wordt opgesteld door de kerngroep.

	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is de timing?; • Welke zijn de aangewezen methodieken?; • Wie zijn de belangrijke contactpersonen? 	
	Is het participatieplan uitgetekend en wordt het bijgestuurd waar nodig doorheen het proces?	Ja
	Worden bepaalde momenten aan de hand van het plan in het geheel geplaatst?	Ja
	Worden betrokkenen op de hoogte gehouden van het hele proces, aan de hand van het plan?	Ja
TIJDENS het project		
Communicatie	Wordt er tussentijds geïnformeerd en teruggekoppeld (zowel intern als extern)? Dit kan eventueel aan de hand van digitale informatievoorziening, zoals via een site of sociale media.	Ja
	Wordt er bij de informatie en terugkoppeling een onderscheid gemaakt tussen directe betrokkenen en de bevolking? Informeer deze beiden op een specifieke manier.	Ja, zie terugkoppeling.
	Wordt er gebruik gemaakt van ideeën van de betrokkenen en worden deze geïnformeerd over wat er met deze ideeën gedaan werd?	Ja
	Wordt er regelmatig voor tussentijdse activering gezorgd indien een actie over een langere termijn loopt?	Ja
Beloftes	Worden beloftes steeds nagekomen? Wordt duidelijk gemaakt waarom deze niet nagekomen worden?	Ja

Betrokkenen	Worden de betrokkenen steeds serieus genomen?	Ja
Resultaten	Zijn er structurele middelen aanwezig voor de opvolging?	Ja
	Worden de behaalde resultaten bijgehouden tijdens het project?	Ja
Na AFLOOP		
Nazorg	Wordt er nazorg voorzien eenmaal de actie afgelopen is?	Ja
	Wordt iets ondernomen met de resultaten?	Ja, de verkregen ideeën en behoeften van de burger zullen gebruikt worden als basis voor het opstarten van een nieuwe actie tegen woninginbraak.
	Worden de behaalde resultaten teruggekoppeld naar de bevolking?	Ja, zie terugkoppeling
Evaluatie	Wordt de actie geëvalueerd met de betrokken partners?	Ja
	Wordt de actie intern en, indien gewenst, met de gemeenteraad geëvalueerd?	Ja